

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
YVESA BOTA,
predstavljeni 20. februarja 2018¹

Zadeva C-441/17

**Evropska komisija
proti**

Republiki Poljski

„Neizpolnitev obveznosti države – Okolje – Direktiva 92/43/EGS – Člen 6(1) in (3) – Člen 12(1) – Ohranjanje naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst – Direktiva 2009/147/ES Člena 4 in 5 – Ohranjanje prostoživečih ptic – Sprememba gozdnogospodarskega načrta – Območje Natura 2000 Puszcza Białowieska (Poljska) – Posebna ohranitvena območja“

1. Evropska Komisija s tožbo Sodišču predlaga, naj ugotovi:

- da Republika Poljska s tem, da je sprejela prilogo h gozdnogospodarskemu načrtu za gozdnogospodarsko območje Białowieża (Poljska), ne da bi se prepričala, da ne škoduje celovitosti območja, pomembnega za Skupnost (v nadaljevanju: OPS), in posebnega ohranitvenega območja (v nadaljevanju: POO) PLC200004 Puszcza Białowieska, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(3) Direktive 92/43/EGS;²
- da Republika Poljska s tem, da ni določila potrebnih ohranitvenih ukrepov, ki ustrezajo ekološkim zahtevam za naravne habitatne tipe iz Priloge I in vrste iz Priloge II k direktivi o habitatih ter za ptice iz Priloge I k Direktivi 2009/147/ES³ in za redno pojavljajoče se selitvene vrste, ki niso navedene v tej prilogi, za katere sta bili določeni OPS in POO PLC200004 Puszcza Białowieska, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(1) direktive o habitatih in člena 4(1) in (2) direktive o pticah;
- da Republika Poljska s tem, da ni zagotovila strogega varstva za lesne hrošče (*Cucujus cinnaberinus* (škrlatni kukuj), *Buprestis splendens* (sijajni krasnik), *Phryganophilus ruficollis* (rdečevratec) in *Pytho kolwensis*⁴), navedene v Prilogi IV k direktivi o habitatih, to je, da ni prepovedala njihovega namernega ubijanja in vznemirjanja ter poškodovanja ali uničevanja njihovih razmnoževališč na gozdnogospodarskem območju Białowieża, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 12(1)(a) in (d) direktive o habitatih, ter
- da Republika Poljska s tem, da ni zagotovila varstva vrst ptic, navedenih v členu 1 direktive o pticah, zlasti vrst *Dendrocopos leucotos* (belohrbti detel), *Picoides tridactylus* (triprsti detel), *Glaucidium passerinum* (mali skovik) in *Aegolius funereus* (koconogi čuk), to je, da ni zagotovila,

¹ Jezik izvirnika: francoščina.

² Direktiva Sveta z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 102), kakor je bila nazadnje spremenjena z Direktivo Sveta 2013/17/EU z dne 13. maja 2013 (v nadaljevanju: direktiva o habitatih).

³ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL 2010, L 20, str. 7), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2013/17 (v nadaljevanju: direktiva o pticah).

⁴ Slovensko ime ni na voljo.

da se jih v gozdnogospodarskem območju Białowieża ne ubija, da se jih v času razmnoževanja in vzreje mladičev ne vznemirja in da se njihovih gnezd in jajc namerno ne uničuje, poškoduje ali odstranjuje, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 5(b) in (d) direktive o pticah.

2. Sodišče bo v okviru tako predložene zadeve po eni strani imelo novo priložnost, da poudari, v čem se načrti v zvezi z območjem Natura 2000, ki spadajo na področje uporabe člena 6(1) direktive o habitatih, razlikujejo od tistih, ki niso neposredno povezani z upravljanjem območja ali zanj niso potrebni, vendar lahko nanj pomembno vplivajo, kot so določeni v odstavku 3 navedenega člena. Po drugi strani bo lahko opozorilo na raven strogosti, naložene državam članicam pri oblikovanju in izvajanju teh načrtov ali projektov zaradi posebno strogih zahtev, ki izhajajo iz določb direktiv, na katere se sklicuje Komisija, kakor jih razlaga Sodišče.

3. V teh sklepnih predlogih bom pojasnil, zakaj menim, da je ta tožba zaradi neizpolnitve obveznosti dopustna in ji je treba ugoditi.

I. Pravni okvir

A. Direktiva o habitatih

4. V prvi, tretji, šesti, deseti in petnajsti uvodni izjavi direktive o habitatih je navedeno:

„ker so ohranitev, varstvo okolja in izboljšanje kakovosti okolja vključno z ohranjanjem naravnih habitatov ter živalskih in rastlinskih vrst temeljni cilj splošnega interesa, ki si ga je zastavila Skupnost, kot je navedeno v členu 130r Pogodbe[, ki je postal člen 174 ES in nato člen 191 PDEU];

[...]

ker ta direktiva prispeva k splošnemu cilju trajnostnega razvoja, saj je njen glavni cilj spodbujati vzdrževanje biotske raznovrstnosti ob upoštevanju gospodarskih, družbenih, kulturnih in regionalnih zahtev; ker je treba za vzdrževanje biotske raznovrstnosti pri določenih primerih vzdrževati ali celo spodbujati človekove dejavnosti;

[...]

ker je treba, da se zagotovi obnovitev ali vzdrževanje ugodnega stanja naravnih habitatov in vrst, pomembnih za Skupnost, določiti posebna ohranitvena območja, da se po določenem časovnem razporedu vzpostavi usklajeno evropsko ekološko omrežje;

[...]

ker je treba opraviti ustrezno presojo vsakega načrta ali programa, ki bi lahko pomembno vplival na cilje ohranjanja območja, ki je bilo ali bo določeno;

[...]

ker je potreben splošen sistem varstva določenih rastlinskih in živalskih vrst kot dopolnitev Direktive 79/409/EGS;[⁵] ker naj bi se predvideli ukrepi za upravljanje nekaterih vrst, če je to potrebno zaradi njihovega stanja ohranjenosti, vključno s prepovedjo nekaterih sredstev za ujetje ali ubitje, pri čemer se predvidi možnost odstopanj pod določenimi pogoji;

5 Direktiva Sveta z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živčih ptic (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 1, str. 98).

[...]“

5. Člen 1 te direktive določa:

„V tej direktivi:

- (a) *ohranjanje* pomeni vrsto ukrepov, ki so potrebni za vzdrževanje ali obnovitev ugodnega stanja naravnih habitatov in populacij prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, kot je opredeljeno v (e) in (i);
- (b) *naravni habitat* pomenijo povsem naravna ali polnaravna kopenska ali vodna območja s posebnimi geografskimi, abiotskimi in biotskimi značilnostmi;

[...]

- (d) *prednostni naravni habitatni tipi* pomenijo naravne habitatne tipe, ki so na ozemlju iz člena 2 in so v nevarnosti, da izginejo, za njihovo ohranitev pa je Skupnost še posebej odgovorna glede na delež njihovega naravnega območja razširjenosti na ozemlju iz člena 2; ti prednostni naravni habitatni tipi so v Prilogi I označeni z zvezdico *;
- (e) *stanje ohranjenosti naravnega habitata* pomeni skupek vplivov, ki delujejo na naravni habitat in njegove značilne vrste in ki lahko vplivajo na njegovo dolgoročno naravno razširjenost, strukturo in funkcije ter dolgoročno preživetje njegovih značilnih vrst na ozemlju iz člena 2.

Šteje se, da je stanje ohranjenosti naravnega habitata ‚ugodno‘:

- če so njegovo naravno območje razširjenosti in površine, ki jih na tem območju pokriva, stabilne ali se povečujejo,

in

- če obstajajo in bodo v predvidljivi prihodnosti verjetno še obstajale posebna struktura in funkcije, potrebne za njegovo dolgoročno ohranitev,

in

- če je stanje ohranjenosti njegovih značilnih vrst ugodno, kot je opredeljeno v (i);

[...]

(g) *vrste v interesu Skupnosti* pomenijo vrste, ki so na ozemlju iz člena 2:

(i) prizadete [...]

ali

(ii) ranljive, kar pomeni, da bodo verjetno v bližnji prihodnosti prešle v skupino prizadetih vrst, če bodo še naprej delovali vzročni dejavniki;

ali

(iii) redke, kar pomeni, da so njihove populacije majhne in sedaj niso prizadete ali ranljive, se jim pa to lahko zgodi. Vrste živijo na omejenih geografskih območjih ali so redko raztresene na širšem območju;

ali

- (iv) endemične in zahtevajo posebno pozornost zaradi posebnosti njihovega habitata in/ali možnega vpliva njihovega izkoriščanja na njihov habitat in/ali možnega vpliva njihovega izkoriščanja na njihovo stanje ohranjenosti.

Take vrste so navedene ali se lahko navedejo v Prilogi II in/ali Prilogi IV ali V;

- (h) *prednostne vrste* pomenijo vrste iz (g)(i), za katerih ohranitev je Skupnost še posebej odgovorna glede na delež njihovega naravnega območja razširjenosti, ki leži na ozemlju iz člena 2; te prednostne vrste so v Prilogi II označene z zvezdico *;
- (i) *stanje ohranjenosti vrste* pomeni skupek vplivov, ki delujejo na to vrsto in lahko dolgoročno vplivajo na razširjenost in številčnost njenih populacij na ozemlju iz člena 2;

Šteje se, da je stanje ohranjenosti ‚ugodno‘:

- če podatki o populacijski dinamiki te vrste kažejo, da se sama dolgoročno ohranja kot preživetja sposobna sestavina svojih naravnih habitatov,

in

- če se naravno območje razširjenosti vrste niti ne zmanjšuje niti se v predvidljivi prihodnosti verjetno ne bo zmanjšalo,

in

- če obstaja in bo verjetno še naprej obstajal dovolj velik habitat za dolgoročno ohranitev njenih populacij;

- (j) *območje* pomeni geografsko opredeljeno površino z jasno določeno mejo;
- (k) *območje, pomembno za Skupnost*, pomeni območje, ki v biogeografski regiji ali regijah pomembno prispeva k ohranitvi ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnega habitatnega tipa iz Priloge I ali vrste iz Priloge II in lahko tudi pomembno prispeva k usklajenosti Nature 2000 iz člena 3 in/ali pomembno prispeva k ohranjanju biološke raznovrstnosti v tej biogeografski regiji ali regijah.

Pri živalskih vrstah z velikim območjem razširjenosti ustrezajo območjem, pomembnim za Skupnost, tisti prostori na naravnem območju razširjenosti te vrste, ki imajo fizične ali biološke dejavnike, bistvene za njihovo življenje in razmnoževanje;

- (l) *posebno ohranitveno območje* pomeni območje, pomembno za Skupnost, ki ga države članice določijo z zakonskim, upravnim in/ali pogodbenim aktom in kjer se uporabljajo potrebni ohranitveni ukrepi za vzdrževanje ali obnovev ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in/ali populacij vrst, za katere je bilo območje določeno;

[...]“

6. Člen 2 navedene direktive določa:

„1. Cilj te direktive je prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov in prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic, za katerega se uporablja Pogodba.

2. Ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, so namenjeni vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst v interesu Skupnosti.

3. Ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, upoštevajo gospodarske, družbene in kulturne potrebe ter regionalne in lokalne značilnosti.“

7. Člen 3(1) direktive o habitatih določa:

„1. Vzpostavi se usklajeno evropsko ekološko omrežje posebnih ohranitvenih območij, imenovano Natura 2000. To omrežje, ki ga sestavljajo območja z naravnimi habitatnimi tipi iz Priloge I in habitati vrst iz Priloge II, omogoča, da se vzdržuje ali, če je to primerno, obnovi ugodno stanje ohranjenosti zadevnih naravnih habitatnih tipov in habitatov teh vrst na njihovem naravnem območju razširjenosti.

Omrežje Natura 2000 vključuje [POO], ki so jih države članice določile na podlagi Direktive 79/409 [...].“

8. Člen 4 te direktive v odstavku 2, tretji pododstavek, ter v odstavkih 4 in 5 določa:

„2. [...]

Seznam območij, ki so bila izbrana za [OPS], na katerem so označena območja z enim ali več prednostnimi naravnimi habitatnimi tipi ali prednostnimi vrstami, sprejme Komisija skladno s postopkom iz člena 21.

[...]

4. Ko je [OPS] sprejeto skladno s postopkom iz odstavka 2, zadevna država članica čim prej in najkasneje v šestih letih določi to območje za posebno ohranitveno območje in določi prednostne naloge glede na pomembnost območij za ohranjanje ali obnove ugodnega stanja ohranjenosti naravnega habitatnega tipa iz Priloge I ali vrste iz Priloge II ter za usklajenost Nature 2000 in glede na nevarnost, da bi se ta območja razvrednotila ali uničila.

5. Takoj, ko je območje uvrščeno na seznam iz tretjega pododstavka odstavka 2, zanj velja člen 6(2), (3) in (4).“

9. Člen 6 navedene direktive določa:

„1. Za posebna ohranitvena območja države članice določijo potrebne ohranitvene ukrepe, ki po potrebi vključujejo ustrezne načrte upravljanja, pripravljene posebej za ta območja ali zajete v drugih razvojnih načrtih, ter ustrezne zakonske, upravne ali pogodbene ukrepe, ki ustrezajo ekološkim zahtevam naravnih habitatnih tipov iz Priloge I in vrst iz Priloge II na teh območjih.

2. Države članice storijo vse potrebno, da na posebnih ohranitvenih območjih preprečijo slabšanje stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vznemirjanje vrst, za katere so bila območja določena, kolikor bi tako vznemirjanje lahko pomembno vplivalo na cilje te direktive.

3. Pri vsakem načrtu ali projektu, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben, pa bi sam ali v povezavi z drugimi načrti ali projekti lahko pomembno vplival na območje, je treba opraviti ustrezno presojo njegovih posledic glede na cilje ohranjanja tega območja. Glede na ugotovitve presoje posledic za območje in ob upoštevanju določb odstavka 4 pristojni nacionalni organi soglašajo z načrtom ali projektom šele potem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja, in, če je primerno, ko pridobijo mnenje javnosti.

4. Če je treba kljub negativni presoji posledic za območje izvesti načrt ali projekt iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa, vključno tistih socialne ali gospodarske narave, in ni drugih ustreznih rešitev, država članica izvede vse izravnalne ukrepe, potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Natur[a] 2000. O sprejetih izravnalnih ukrepih obvesti Komisijo.

Če je zadevno območje območje s prednostnim naravnim habitatnim tipom in/ali prednostno vrsto, se lahko upoštevajo le razlogi, povezani z zdravjem ljudi ali javno varnostjo, ali koristnimi posledicami bistvenega pomena za okolje ali drugimi, po predhodnem mnenju Komisije nujnimi razlogi prevladujočega javnega interesa.“

10. Člen 7 direktive o habitatih določa:

„Obveznosti iz člena 6(2), (3) in (4) te direktive nadomestijo vse obveznosti iz prvega stavka člena 4(4) Direktive [79/409] za območja, določena na podlagi člena 4(1) ali podobno priznana po členu 4(2) navedene direktive, od datuma začetka izvajanja te direktive ali datuma, ko država članica določi ali prizna ta območja po Direktivi [79/409], če je slednji datum kasnejši.“

11. Člen 12 te direktive pod naslovom „Varstvo vrst“ v odstavku 1 določa:

„1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da vzpostavijo sistem strogega varstva živalskih vrst iz Priloge IV(a) na njihovem naravnem območju razširjenosti, ki prepoveduje:

- (a) vse oblike namernega ujetja ali ubitja osebkov teh vrst v naravi;
- (b) namerno vznemirjanje teh vrst, zlasti med razmnoževanjem, vzrejo mladičev, zimskim spanjem in selitvijo;

[...]

- (d) poškodovanje ali uničenje razmnoževališč ali počivališč.“

12. Člen 16(1) navedene direktive določa:

„1. Če ni druge zadovoljive možnosti in če odstopanje ne škoduje vzdrževanju ugodnega stanja ohranjenosti populacij zadevne vrste na njihovem naravnem območju razširjenosti, države članice lahko odstopijo od določb členov 12, 13, 14 ter 15(a) in (b):

[...]

- (b) da preprečijo resno škodo, zlasti na posevkih, živini, gozdovih, ribištvu in vodi ter drugih vrstah premoženja;
- (c) zaradi interesov zdravja ljudi in javne varnosti ali zaradi drugih razlogov prevladujočega javnega interesa, ki je lahko tudi socialne ali gospodarske narave, in zaradi koristnih posledic bistvenega pomena za okolje;

[...]“

13. V Prilogi I k direktivi o habitatih, naslovljeni „Naravni habitatni tipi v interesu Skupnosti, za ohranjanje katerih je treba določiti posebna ohranitvena območja“, so v točki 9, ki se nanaša na „[n]aravne in naravnim podobne gozdne združbe z domorodnimi vrstami v gozdovih z visokimi drevesi in značilno podrastjo, ki izpolnjujejo naslednja merila: so redke ali reliktnne in/ali vključujejo vrste v interesu Skupnosti“, in v naslovu 91 „Gozdovi evropskega zmernega pasu“ navedeni subkontinentalni hrastovo-belogabrovi gozdovi (hrastovo-belogabrovi gozdovi *Galio-Carpinetum*,

oznaka Natura 2000 9170) ter barjanski gozdovi (oznaka Natura 2000 91D0) in obrečni gozdovi z vrbami, topoli, jelšami in jeseni (obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka) (*Alnus glutinosa* in *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)) (oznaka Natura 2000 91E0), pri čemer sta zadnji vrsti gozda posebej navedeni kot prednostna habitatna tipa.

14. Prilogi II in IV te direktive sta naslovljeni „Živalske in rastlinske vrste v interesu Skupnosti, za ohranjanje katerih je treba določiti posebna ohranitvena območja“ oziroma „Živalske in rastlinske vrste v interesu Skupnosti, ki jih je treba strogo varovati“. V delu točke (a) vsake od teh prilog, ki se nanaša na „živali“ „nevretenčarje“, je naveden seznam vrst žuželk, ki vključuje hrošče, med katerimi so sijajni krasnik, škrlatni kukuj, *Pytho kolwensis* in rdečevratec, z navedbo v Prilogi II, da je zadnjenavedena vrsta prednostna. V isti prilogi sta navedena tudi *Rhysodes sulcatus* (brazdar) in *Boros schneideri*.⁶

B. Direktiva o pticah

15. V uvodnih izjavah 6 in 8 direktive o pticah je navedeno:

„(6) Predvideni ukrepi se morajo nanašati na različne dejavnike, ki lahko vplivajo na število ptic, in sicer neugodne vplive človekovih dejavnosti ter zlasti uničenje in onesnaženje habitatov ptic, ujetje in ubitje ptic ter trgovino z njimi, ki je posledica teh dejavnosti. V okviru politike ohranjanja ptic naj bi se strogost teh ukrepov prilagodila stanju različnih vrst.

[...]

(8) Ohranjanje, vzdrževanje ali obnavljanje zadostne raznovrstnosti ter površine habitatov so nujni za ohranitev vseh vrst ptic. Nekatere vrste ptic naj bi bile predmet posebnih ukrepov za ohranitev njihovih habitatov, da se zagotovi preživetje in razmnoževanje ptic na njihovem območju razširjenosti. Ti ukrepi morajo upoštevati tudi selitvene vrste in se uskladiti tako, da se vzpostavi skladna celota.“

16. Člen 1 te direktive določa:

„1. Ta direktiva se nanaša na ohranjanje vseh prostoživečih vrst ptic, naravno prisotnih na evropskem ozemlju držav članic, kjer se uporablja Pogodba. Njen cilj je varovanje, upravljanje in nadzor nad temi vrstami in določa pravila njihovega izkoriščanja.

2. Uporablja se za ptice ter njihova jajca, gnezda in habitate.“

17. Člen 2 navedene direktive določa:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe za vzdrževanje populacije vseh vrst iz člena 1 na stopnji, ki ustreza zlasti ekološkim, znanstvenim in kulturnim zahtevam, ob upoštevanju gospodarskih in rekreacijskih zahtev, ali za prilagajanje populacije teh vrst tej stopnji.“

18. Člen 3 direktive o pticah določa:

„1. Glede na zahteve iz člena 2 države članice sprejmejo potrebne ukrepe za ohranitev, vzdrževanje ali ponovno vzpostavitev zadostne raznovrstnosti in površine habitatov za vse vrste ptic iz člena 1.

⁶ Slovensko ime ni na voljo.

2. Ohranjanje, vzdrževanje in ponovno vzpostavljanje biotopov in habitatov vključujejo zlasti naslednje ukrepe:

- (a) ustanovitev zavarovanih območij;
- (b) vzdrževanje in upravljanje habitatov v skladu z ekološkimi zahtevami na zavarovanih območjih in izven njih;
- (c) ponovno vzpostavitev uničenih biotopov;

[...].“

19. Člen 4(1), (2) in (4) direktive o pticah določa:

„1. Vrste iz Priloge I so predmet posebnih ukrepov za ohranitev njihovih habitatov, da se zagotovi preživetje in razmnoževanje teh vrst na njihovem območju razširjenosti. V zvezi s tem se upoštevajo:

- (a) vrste, ki jim grozi izumrtje;
- (b) vrste, občutljive na določene spremembe v svojih habitatih;
- (c) vrste, za katere se šteje, da so redke, ker so njihove populacije majhne ali pa so omejeno lokalno razširjene;
- (d) druge vrste, ki zahtevajo posebno pozornost zaradi posebne narave svojih habitatov.

Kot osnova za vrednotenje se upoštevajo trendi in nihanja populacijskih nivojev.

Države članice razvrstijo zlasti ozemlja, ki so glede na število in velikost najprimernejša, kot [POO] za ohranjanje teh vrst, upoštevaje varstvene zahteve teh vrst na geografskem območju morja in kopnega, kjer se uporablja ta direktiva.

2. Države članice sprejmejo podobne ukrepe za redno pojavljajoče se selitvene vrste, ki niso navedene v Prilogi I, upoštevaje njihovo potrebo po varstvu na geografskem območju morja in kopnega, kjer se uporablja ta direktiva, kar zadeva njihova območja za razmnoževanje, goljenje in prezimovanje ter počivališča na njihovih selitvenih poteh. [...]

[...]

4. V zvezi z območji varstva iz odstavkov 1 in 2 države članice sprejmejo primerne ukrepe, da ne pride do onesnaženja ali poslabšanja stanja habitatov ali kakršnih koli motenj, ki v taki meri vplivajo na ptice, da bi bilo to pomembno glede na cilje tega člena. Države članice si prizadevajo, da ne bi prišlo do onesnaženja ali poslabšanja stanja habitatov tudi izven teh območij varstva.“

20. Člen 5 te direktive določa:

„Brez poseganja v člena 7 in 9 države članice sprejmejo potrebne ukrepe za uvedbo splošnega sistema varstva vseh vrst ptic iz člena 1, ki prepovedujejo zlasti:

[...]

- (b) namerno uničenje ali poškodovanje gnezd in jajc ali odstranjevanje gnezd;

[...]

(d) namerno vznemirjanje ptic, zlasti v času razmnoževanja in vzreje mladičev, v taki meri, da bi vznemirjanje postalo moteče glede na cilje te direktive;

[...]“

21. Člen 9 navedene direktive določa:

„1. Države članice lahko odstopajo od določb členov 5 do 8, kadar ni na voljo druge zadovoljive rešitve, zaradi:

(a) – interesov zdravja in varstva ljudi,

[...]

– preprečitve resne škode na posevkih, živini, gozdovih, ribiških območjih in vodi,

[...]

2. Odstopanja iz odstavka 1 morajo navajati:

(a) vrste, ki so predmet odstopanj;

[...]

(c) pogoje tveganja ter krajevne in časovne okoliščine, v katerih se ta odstopanja lahko odobrijo;

(d) organ, pooblaščen za izjavo, da so zahtevani pogoji dani, in za odločitev o tem, katera sredstva, naprave ali načini se lahko uporabijo, v okviru kakšnih omejitev in kdo jih lahko uporabi;

(e) nadzorne ukrepe, ki se bodo izvedli.

3. Države članice vsako leto predložijo Komisiji poročilo o izvajanju odstavkov 1 in 2.

4. Komisija na podlagi informacij, ki so ji dostopne, in zlasti informacij, ki se ji sporočijo na podlagi odstavka 3, stalno zagotavlja, da posledice odstopanj iz odstavka 1 niso nezdržljive s to direktivo. V ta namen sprejme ustrezne ukrepe.“

22. Med različnimi vrstami v Prilogi I k direktivi o pticah so navedeni belohrbti detel, triprsti detel, mali skovik, koconogi čuk, sršenar (*Pernis apivorus*), mali muhar (*Ficedula parva*) in golovrati muhar (*Ficedula albicollis*).

II. Dejansko stanje

A. Ozadje spora

23. Komisija je z Odločbo 2008/25/ES z dne 13. novembra 2007 o sprejetju prvega posodobljenega seznama območij, pomembnih za Skupnost, za celinsko biogeografsko regijo v skladu z [direktivo o habitatih]⁷ na podlagi predlogov držav članic odobrila določitev območja Natura 2000 Puszcza Białowieska (Poljska) v skladu s členom 4(2), tretji pododstavek, direktive o habitatih kot OPS z oznako PLC200004 zaradi obstoja naravnih habitatov in habitatov nekaterih prednostnih živalskih vrst. To območje, ki je bilo vzpostavljeno za ohranitev desetih naravnih habitatnih tipov in 55 rastlinskih in živalskih vrst, je tudi POO, določeno v skladu z direktivo o pticah.

24. Območje Natura 2000 Puszcza Białowieska je eden najbolj ohranjenih naravnih gozdov v Evropi, njegova značilnost pa je velika količina odmrlega lesa in starih dreves, med drugim stoletnih. Njegovo ozemlje vključuje naravne habitate, ki so opredeljeni kot „prednostni“ v smislu Priloge I k direktivi o habitatih, kot so barjanski gozdovi (oznaka Natura 2000 91D0) in obrečni gozdovi z vrbami, topoli, jelšami in jeseni (oznaka Natura 2000 91E0), ter druge habitate, „pomembne za Skupnost“, med drugim subkontinentalne hrastovo-belogabrove gozdove (oznaka Natura 2000 9170). Komisija je navedla, da v skladu s poročilom Forest Europe iz leta 2015 gozdovi, v katere človek ni posegel, predstavljajo samo približno 3 % celotne gozdne površine v Evropi, na Poljskem pa predstavljajo 0,63 % celotne gozdne površine.⁸

25. Na ozemlju območja Natura 2000 Puszcza Białowieska so številne vrste lesnih hroščev iz Priloge II k direktivi o habitatih, med drugim *Boros schneideri* in brazdar, in tudi tiste iz Priloge IV(a) te direktive, navedene kot vrste, ki jih je treba strogo varovati, kot so škrlatni kukuj, sijajni krasnik, rdečevratec in *Pytho kolwensis*. Prisotne so tudi vrste ptic iz Priloge I k direktivi o pticah, katerih habitat so odmirajoče in odmrle smreke, vključno s tistimi, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar (*Ips typographus*), kot so med drugim sršenar, mali muhar, golovrati muhar, belohrbti detel, triprsti detel, mali skovik in koconogi čuk, ter vrste iz Priloge II, del B, k tej direktivi, kot je duplar (*Columba oenas*), selitvena vrsta iz člena 4(2) navedene direktive.

26. Puszcza Białowieska (v nadaljevanju: beloveški gozd) je zaradi svoje naravne vrednosti vpisan tudi na seznam svetovne dediščine Organizacije Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (Unesco).

27. Območje Natura 2000 Puszcza Białowieska, ki se razprostira na 63.147,58 hektara, upravljata dva različna organa. Eden je odgovoren za upravljanje Białowiecki Park Narodowy (beloveški narodni park, Poljska), to je ozemlja, ki predstavlja približno 17 % celotne površine tega območja Natura 2000 oz. približno 10.500 hektarov. Drugi organ, Lasy Państwowe (urad za državne gozdove, Poljska),⁹ upravlja 52.646,88 hektara treh gozdnogospodarskih območij, in sicer Białowieża (12.586,48 hektara), Browsk (20.419,78 hektara) in Hajnówka (19.640,62 hektara).¹⁰ Gozdnogospodarsko območje Białowieża predstavlja približno 20 % celotne površine navedenega območja, kar je površina, enaka narodnemu parku, ki ustreza približno 24 % površine vseh treh gozdnogospodarskih območij.

⁷ UL 2008, L 12, str. 383.

⁸ *State of Europe's forests 2015*, Forest Europe, 2015, priloga 8, preglednica št. 28, str. 274.

⁹ V nadaljevanju: urad za gozdove.

¹⁰ Kot izhaja iz priloge 1 k odločbi Dyrektor Generalny Lasów Państwowych (generalni direktor urada za gozdove, Poljska) z dne 31. marca 2016 (v nadaljevanju: odločba št. 52).

28. Minister Środowiska (minister za okolje, Poljska) je 17. maja 2012 izdal priporočilo o izključitvi ukrepov upravljanja v gozdnih sestojih, starejših od sto let. Po navedbah Republike Poljske naj bi bilo s tem priporočilom v praksi preprečeno izvajanje učinkovitih ohranitvenih ukrepov v teh sestojih, in sicer pravočasnega odvzema in iznosa smrekovega lesa, ki ga je napadel osmerozobi smrekov lubadar, iz ogroženega območja v zadostni količini, tako da so bile preprečene možnosti hitrega odziva na naraščajoče širjenje osmerozobega smrekovega lubadarja.

29. Minister za okolje je 9. oktobra 2012 na zahtevo Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku (regionalna direkcija urada za gozdove v Białymstoku, Poljska) in kot odziv na predhodno preiskavo EU Pilot,¹¹ ki jo je Komisija začela junija 2011, odobril Plan Urządzenia Lasu (gozdnogospodarski načrt), skupaj s predvidevanji glede posledic za okolje (v nadaljevanju: GGN iz leta 2012).

30. Ta načrt je v zvezi z gozdnogospodarskim območjem Białowieża vseboval opis gozdov in zemljišč, namenjenih pogozdovanju, s skupno površino 12.592,71 hektara, analizo gospodarjenja z gozdom, program varstva narave in opredelitev nalog glede:

- količine gozdnih proizvodov (ki izhajajo iz obrezovanja pred sečnjo in iz sečnje) v obsegu 63.471 m³ neto gradbenega lesa,
- površine, predvidene za pogozdovanje in ponovno pogozdovanje (in sicer 12,77 hektara),
- površine, predvidene za gozdarsko vzdrževanje (in sicer 2.904,99 hektara),
- varstva gozdov, vključno z ukrepi za varstvo pred požari,
- lovskega gospodarjenja in
- potreb na področju tehnične infrastrukture.

31. V tem načrtu, s katerim je bila količina odvzema lesa, dovoljena za tri gozdnogospodarska območja, zmanjšana na približno 470.000 m³ v desetih letih, kar je pomemben delež glede na 1.500.000 m³ lesa, odvzetega med letoma 2003 in 2012, je bila tako za gozdnogospodarsko območje Białowieża določena omejitev 63.471 m³.¹²

32. Kljub temu ni sporno, da je bila zaradi masovnega odvzema lesa med letoma 2012 in 2015 največja dovoljena količina iz GGN iz leta 2012 za obdobje desetih let v gozdnogospodarskem območju Białowieża dosežena v skoraj treh letih. Hkrati je urad za gozdove v tem obdobju ugotovil širjenje osmerozobega smrekovega lubadarja.

33. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku (regionalni direktor za varstvo okolja v Białymstoku, Poljska) je 6. novembra 2015 sprejel Plan Zadań Ochronnych (načrt upravljanja)¹³ (v nadaljevanju: PZO iz leta 2015),¹⁴ ki določa cilje ohranjanja in ohranitvene ukrepe v zvezi z območjem Natura 2000 Puszcza Białowieska za ozemlje treh gozdnogospodarskih območij Białowieża, Browsk in Hajnówka v skladu s cilji iz člena 6(1) direktive o habitatih. Ta PZO iz leta 2015 je lokalni pravni akt in ga je treba po mnenju Komisije šteti za načrt, „potreben za upravljanje območja“, v smislu člena 6(3) direktive o habitatih.

¹¹ Spis EU Pilot št. 2210/11/ENVI.

¹² Za gozdnogospodarsko območje Browsk je bila določena omejitev 214.218 m³ in za gozdnogospodarsko območje Hajnówka 192.291 m³.

¹³ V nadaljevanju: PZO.

¹⁴ Za beloveški narodni park velja ločen PZO, ki ga je 7. novembra 2014 sprejel minister za okolje.

34. Poljski organi so v prilogi 3 k PZO iz leta 2015 glede na naravne habitate in habitate vrst živali in ptic iz Priloge I k direktivi o habitatih ter habitate vrst živali iz Priloge II k navedeni direktivi in ptic iz Priloge I k direktivi o pticah podrobno navedli prakse gospodarjenja z gozdovi, ki pomenijo potencialne nevarnosti za vzdrževanje ugodnega stanja ohranjenosti habitatov na območju Natura 2000 Puszcza Białowieska. V tem okviru so bili med drugim navedeni sečnja dreves v sestojih, starejših od sto let, v dveh habitatnih tipih (hrastovo-belogabrovi in obrečni gozdovi), odstranitev odmrlih in odmirajočih dreves ali dreves, ki jih je napadel zalubnik (bori ali smreke, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar), starejših od sto let, ter obrezovanje dreves, obnova gozdov in mešanih gozdov z gozdnogospodarskimi ukrepi.

35. V prilogi 5 k PZO iz leta 2015 so določeni naslednji ohranitveni ukrepi za preprečevanje potencialnih nevarnosti iz priloge 3 k temu PZO za zaščitene habitate in vrste, prisotne na treh gozdnogospodarskih območjih:

- izključitev gozdnogospodarskih ukrepov (kot je sečnja, ponovno pogozdovanje, vzdrževanje) v vseh sestojih dreves v habitatih 91D0 (barjanski gozdovi) in 91E0 (obrečni gozdovi z vrbami, topoli, jelšami in jeseni);
- izključitev gozdnogospodarskih ukrepov v vseh sestojih vrste, ki vključujejo vsaj 10 % stoletnih osebkov, v habitatu 9170 (subkontinentalni hrastovo-belogabrovi gozdovi), v habitatih sršenarja, belohrbtega detla, triprstega detla, malega muharja in golovratega muharja, sijajnega krasnika in škrlatnega kukuja, *Boros schneideri* in puščavnika (*Osmoderma eremita*);
- izključitev gozdnogospodarskih ukrepov v vseh sestojih vrste, ki vključujejo vsaj 10 % stoletnih osebkov (sestavi smrek, borov ali mešano smrek in borov), v habitatih malega skovika in koconogega čuka;
- za ohranitev habitatov *Pytho kolwensis*, rdečevratca in brazdarja ohranitev odmrlih dreves v gozdnih sestojih, ki se izkoriščajo, med drugim z ohranitvijo vseh odmrlih smrek, starih več kot sto let, do popolne mineralizacije, razen v primeru ogrožanja javne varnosti.

36. Minister za okolje je 25. marca 2016 na predlog generalnega direktorja urada za gozdove odobril prilogo k GGN iz leta 2012 (v nadaljevanju: priloga iz leta 2016), ki jo je pripravila regionalna direkcija urada za gozdove v Białystoku in ki spreminja dele GGN iz leta 2012 v zvezi s celotno površino gozda in zemljišč, namenjenih pogozdovanju, ki glede na stanje 1. januarja 2016 znaša (po spremembi) 12.585,30 hektara, obsegom izkoriščanja glavnih gozdnih proizvodov (ki izhajajo iz obrezovanja pred sečnjo in iz sečnje), ki (po spremembi) znaša 188.000 m³ neto gradbenega lesa, in površino, predvideno za pogozdovanje in ponovno pogozdovanje, ki (po spremembi) znaša 28,63 hektara.

37. Odobritev priloge iz leta 2016 je utemeljena z „nastankom hude škode v gozdnih sestojih zaradi stalnega širjenja [osmerozobega] smrekovega lubadarja, zaradi česar je treba (v obdobju izvajanja GGN (iz leta 2012)) povečati izkoriščanje lesa (priložnostni proizvodi) za ohranitev gozdov v ustreznem zdravstvenem stanju, za zagotovitev trajnosti gozdnih ekosistemov, za ustavitev slabšanja stanja in vzpostavitev procesa obnove naravnih habitatov, vključno s habitatni v interesu Skupnosti“.

38. V navedeni prilogi je navedeno, da „se nanaša predvsem na odstranjevanje napadenih smrek za omejitev širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja (potreba po izvajanju sanitarne sečnje)“.

39. Navedeno je tudi, da bodo „drevesa odstranjena za zagotovitev varnosti oseb v beloveškem gozdu, saj naraščanje števila odmirajočih dreves ogroža javnost“ na „turističnih poteh ter na prostorih za počitek in rekreacijo v gozdu“.

40. Na koncu je v navedeni prilogi poudarjeno, da „se je zaradi suše v zadnjih letih povečalo propadanje dreves in sestojev smrek, zaradi česar se je povečala nevarnost požara v beloveškem gozdu“.

41. Priloga iz leta 2016 tako dovoljuje skoraj trikrat večje izkoriščanje lesa na gozdnogospodarskem območju Białowieża, saj se je s 63.471 m³ povečalo na 188.000 m³ za obdobje od leta 2012 do leta 2021, ter izvajanje ukrepov aktivnega gospodarjenja z gozdom, kot so sanitarna sečnja, ponovno pogozdovanje in obnavljanje gozda, na območjih, na katerih je bil do takrat izključen kakršen koli poseg.

42. Kot pri sprejetju GGN iz leta 2012 je bilo pridobljeno pozitivno mnenje regionalnega direktorja za varstvo okolja v Białystoku. Poleg tega ni sporno, da je zaradi sprejetja priloge iz leta 2016 regionalna direkcija urada za gozdove v Białystoku leta 2015 opravila presojo posledic predvidenih ukrepov za okolje in ugotovila, da nimajo „nobenega znatnega negativnega vpliva na okolje niti posebej na cilje ohranitve in celovitosti območja Natura 2000“.

43. Z dokumentom, prav tako z dne 25. marca 2016, sta minister za okolje in generalni direktor urada za gozdove, da bi razrešila položaj zaradi različnih mnenj o načinu upravljanja beloveškega gozda, „na podlagi znanstvenih dognanj“ sestavila sanacijski program z naslovom „program za beloveški gozd kot Unescovo kulturno in naravno dediščino ter kot območje iz mreže Natura 2000“. Namen programa je „natančno dokumentirati različne vidike ter določiti odgovornost konkretnih oseb v zvezi s sprejetimi odločitvami“. Za ta namen je bilo odločeno, da se:

- „pripravijo“ znanstveni in pravni dokumenti o beloveškem gozdu „ter dajo na voljo javnosti“;
- izvede program študije in spremljanja, ki bo vključeval identifikacijo in opis območij, ki jih je pogozdil človek in na katerih so bili izvedeni gozdnogospodarski ukrepi, ob upoštevanju nekaterih zaščitnih habitatov in vrst. Za vsak gozdni sestoj bosta izračunana število in količina odmrlih dreves ter izmerjena bo vsebnost organskega ogljika v gozdnem opadu in talnem profilu ter
- vzpostavi fotografska dokumentacija.

44. V tem programu je bilo predvideno tudi, da se za dokončno razrešitev znanstvene polemike glede primernosti človekovega poseganja in sečnje dreves opravi dolgoročni poskus, pri katerem se pridrži tretjina površine gozdnogospodarskih območij, na kateri se ocenijo učinki neizvajanja gozdnogospodarskih ukrepov, da se lahko primerjajo z učinki „ukrepov sečnje in izkoriščanja dreves (med drugim)“, predvidenih od leta 2016, ki bodo potekale v drugem delu. Predvidena je tudi analiza gospodarskih posledic.

45. Generalni direktor urada za gozdove je 31. marca 2016 v skladu s svojo nalogo in „ob upoštevanju obveznosti v zvezi z razpršitvijo tveganj znatnega spreminjanja naravnih habitatov in izginjanja biotske raznovrstnosti zaradi enega najboljširnejših širjenj osmerozobega smrekovega lubadarja v zgodovini na ozemlju beloveškega gozda“ sprejel sklep št. 52, s katerim so bila vzpostavljena „funkcionalna referenčna območja“ na ozemlju gozdnogospodarskih območij Białowieża in Browsk. Predstavljajo približno 33 % površine gozdnogospodarskega območja Białowieża oz. 4.137,28 hektara in se upravljajo v skladu z ukrepi, opredeljenimi v GGN iz leta 2012. Navedeni sklep št. 52 določa, da se bo na teh referenčnih območjih od 1. aprila 2016 ob upoštevanju gozdnogospodarskih načrtov, ki veljajo za ta območja, izvajalo „gospodarjenje z gozdom za največje mogoče povečanje učinkov vzpostavitve biotske raznovrstnosti (v praksi) izključno na podlagi naravnih procesov“. V navedenem sklepu je navedeno, da bo to upravljanje omejeno:

- „1. na sečnjo dreves, ki pomenijo grožnjo za javno varnost in nevarnost požara, povezano s puščanjem posekanih dreves na mestu;

2. na to, da se zgoraj navedena območja prepustijo naravni obnovi v smislu predpisov o gozdarstvu;
3. na ohranjanje gozdnih virov v stanju, v katerem je človekovo poseganje čim bolj omejeno, da bi se preprečilo zgoraj navedeno spreminjanje naravnih procesov, razen posegov v gozd iz točke 4;
4. na izvajanje neproduktivnih funkcij gozda, kot je zemljišče, dano na voljo za opravljanje znanstvenih študij in podobnega;
5. na vzpostavitev varovalnega pasu ob mejah teh območij z namestitvijo feromonskih vab oz. rešitev za preprečevanje prehajanja organizmov, ki so tako škodljivi, da ogrožajo preživetje gozda, iz teh območij (in proti njim).“

Sklep št. 52 določa, da tako določena območja ne vključujejo naravnih rezervatov.

46. V oddelku 2 navedenega sklepa je določeno, da se v gozdovih na gozdnogospodarskih območjih Białowieża in Browsk, ki so izven referenčnih območij, dejavnost upravljanja na podlagi gozdnogospodarskih načrtov izvaja v skladu z načeli trajnostnega upravljanja gozda. Navedeno je, da „pa se bo to upravljanje izvajalo tako, da bo dejansko zagotovljeno varstvo narave z uporabo gozdnogospodarskih metod“.

47. V skladu z oddelkom 3 navedenega sklepa „so ukrepi na ozemlju gozdnogospodarskih območjih Białowieża in Browsk, ki se nanašajo na popis naravnega bogastva, spremljanje biotske raznovrstnosti, stanja naravnih habitatov in bilance ogljika gozdnih ekosistemov ter zbiranje vse dokumentacije o dejstvih, urejeni z drugim sklepom generalnega direktorja urada za gozdove v zvezi s popisom naravnega bogastva vseh zemljišč, ki jih upravlja navedeni urad“. V skladu z odstavkom 2 navedenega oddelka bo regionalni direktor urada za gozdove v Białystoku vsaki dve leti (od 31. januarja 2017) predložil poročilo o spremljanju ukrepov in stanju ohranjenosti biotske raznovrstnosti v beloveškem gozdu.

48. V skladu z oddelkom 4(b) sklepa št. 52 je mogoče odstopanje od izključitve teh površin iz ukrepov aktivnega gospodarjenja z gozdom v primeru „izvajanja del, če obveznost izvajanja navedenih del izhaja iz splošno veljavnih pravnih določb, vključno s PZO, ki se nanaša na območje Natura 2000“.

49. Generalni direktor urada za gozdove je 17. februarja 2017¹⁵ v zvezi s tremi gozdnogospodarskimi območji sprejel sklep št. 51 „o sečnji dreves, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar, in o odstranitvi dreves, ki pomenijo grožnjo za javno varnost in nevarnost požara, iz vseh starostnih skupin gozdnih sestojev na gozdnogospodarskih območjih Białowieża, Browsk in Hajnówka“.¹⁶

50. Člen 1 navedenega sklepa določa, da „so glede na izredni in katastrofalni položaj zaradi širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja na območju Puszcza Białowieška direktor regionalne direkcije urada za gozdove v Białystoku in gozdarski inšpektorji gozdnogospodarskih območij Białowieża, Browsk in Hajnówka sklenili:

1. da se v gozdovih, ki jih upravlja urad za gozdove, nemudoma začne sečnja dreves, ki ogrožajo javno varnost, predvsem ob prometnih in turističnih poteh, pri čemer je bistvena in prednostna skrb za javno varnost;
2. da se začne stalno odstranjevanje suhih dreves in ostankov po pravilu v skladu z določbami, ki se uporabljajo na področju preprečevanja gozdnih požarov, vključno s prevozom ali razrezovanjem in prevozom;

¹⁵ Predhodni postopek se je začel 7. aprila 2016, glej točko 54 in naslednje teh sklepnih predlogov. Po navedbah Komisije je bil navedeni sklep objavljen šele junija 2017 v *Biuletyn Informacyjny Lasów Państwowych* (bilten urada za gozdove) št. 6 (294).

¹⁶ V nadaljevanju: sklep št. 51.

3. da se začne stalna in pravočasna sečnja dreves, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar, v vseh starostnih skupinah gozdnih sestojev ter spravilo lesa in njegov pravočasni prevoz (ali njegovo lupljenje in skladiščenje);
4. da se začnejo – na podlagi rezultatov popisa naravnega bogastva gozdov območja Puszcza Białowieska, ki ga je leta 2016 opravil urad za gozdove – izvajati in stalno posodabljati strategije za obnovo gozdnih sestojev po širjenju osmerozobega smrekovega lubadarja v gozdovih območja Puszcza Białowieska, in sicer z uporabo različnih metod obnavljanja (naravno pomlajevanje, ponovna pogozditev s setvijo ali sajenjem) in zaščite za ponovno vzpostavitev in obnovo fitocenoze ter zlasti varstva dragocenih naravnih habitatov v okviru varstva območja Natura 2000 Puszcza Białowieska in, če je potrebno umetno pomlajevanje, z uporabo dreves in grmov, ki izvirajo iz območja Puszcza Białowieska;
5. da se začnejo spremljati učinki iz točke 4 z rednim popisovanjem stanja gozdov in ocenjevanjem biotske raznovrstnosti, vključno z uporabo naravne mreže površin za popis v velikem obsegu;
6. da se les, pobran po sečnji iz točk od 1 do 3, vključi v izvajanje projekta Leśne Gospodarstwa Węglowe (ogljčna gozdna gospodarstva), določenega v odloku št. 2 generalnega direktorja z dne 17. januarja 2017 [projekt za povišanje ravni absorpcije CO₂ in drugih toplogrednih plinov s pomočjo gozda]. Suh les, ki ga ni napadel [osmerozobi smrekov lubadar] (sterilni odmrl les), se lahko shrani v začasnih objektih, nameščenih na izpraznjenih prostorih in odprtih zemljiščih. Napadeni les (les, ki ga je napadel zalubnik) je treba olupiti in shraniti v skladu s pravili, določenimi v navodilih o varstvu gozdov. Območja shranjevanja lesa se zaščitijo pred požarom;
7. da se organizira sistem prodaje lesa, spravljenega zaradi sečnje iz točk od 1 do 3, za zadovoljitev potreb prebivalcev občin na ozemelskem območju Puszcza Białowieska“.

51. V členu 2 navedenega sklepa je določeno, da „se pri sečnji iz člena 1 odstopa od omejitev glede starosti dreves in funkcije gozdnih sestojev za gozdove, ki jih upravlja urad za državne gozdove na območju Puszcza Białowieska“.

52. Ni sporno, da so se po sprejetju sklepa št. 51 začela odstranjevati suha drevesa in drevesa, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar, na treh gozdnogospodarskih območjih Białowieża, Browsk in Hajnówka, na „območju obnove gozda“ v obsegu približno 34.000 hektarov, ki predstavlja skoraj 54 % površine območja Natura 2000 Puszcza Białowieska.

53. Poleg tega je bilo po navedbah Komisije, ki se opira na podatke, pridobljene od urada za gozdove, od začetka leta 2017 v beloveškem gozdu skupaj posekanega več kot 35.000 m³ lesa, od česar 29.000 m³ smrekovega lesa (kar je približno 29.000 dreves). Po informacijah, ki so jih zagotovile nevladne organizacije, ki so uporabile podatke urada za gozdove, je bilo s sečnjo sestojev, starejših od sto let, do maja 2017 pridobljenih 2.385,13 m³ lesa na gozdnogospodarskem območju Białowieża, 1.874 m³ na gozdnogospodarskem območju Browsk in 6.540 m³ na gozdnogospodarskem območju Hajnówka.

B. Predhodni postopek

54. Komisija je, potem ko je bila obveščena o odobritvi priloge iz leta 2016, poljskim organom 7. aprila 2016 po elektronskem komunikacijskem sistemu v okviru predhodnega postopka EU Pilot¹⁷ poslala zahtevo po pojasnilih glede vrste vprašanj v zvezi s posledico povečanja odvzema lesa na gozdnogospodarskem območju Białowieża za stanje ohranjenosti naravnih habitatov in prostoživečih živalskih vrst v interesu Skupnosti na območju Natura 2000 Puszcza Białowieska.

¹⁷ Spis EU Pilot št. 8460/16/ENVI.

55. Poljski organi so v odgovoru z dne 18. aprila 2016 povečanje količine odvzetega lesa utemeljili s širjenjem osmerozobega smrekovega lubadarja brez primere.

56. Službe Komisije so bile 9. in 10. junija 2016 v beloveškem gozdu, da bi preiskale približno deset različnih sektorjev območja Natura 2000 Puszcza Białowieska.

57. Komisija je 17. junija 2016 poljskim organom v skladu s členom 258 PDEU poslala pisni opomin z obrazložitvijo, da ukrepi, odobreni v prilogi iz leta 2016, niso bili utemeljeni, da ti organi niso zagotovili, da ti ukrepi ne bodo škodili celovitosti območja Natura 2000 Puszcza Białowieska, in da zaradi odobritve povečanja odvzema lesa niso izpolnili obveznosti, ki jih imajo v skladu z direktivo o habitatih in direktivo o pticah.

58. Poljski minister za okolje je v dopisu z dne 27. junija 2016, naslovljenem na evropskega komisarja, pristojnega za okolje, tega obvestil, da so potrebne dodatne informacije glede habitatov in vrst, prisotnih na območju Natura 2000 Puszcza Białowieska, in da se izvaja njihov popis.

59. Poljski organi so na pisni opomin odgovorili 18. julija 2016 in v celoti zavrnili očitke Komisije.

60. Februarja in marca 2017 je med poljskim ministrom za okolje in evropskim komisarjem, pristojnim za okolje, potekalo dopisovanje. Minister za okolje je navedel, da so že znani prvi izsledki popisa in da se je na tej podlagi odločil začeti s sečnjo, predvideno v prilogi iz leta 2016.

61. Komisija je z dopisom z dne 28. aprila 2017 Republiko Poljsko poslala obrazloženo mnenje, v katerem ji je očitala, da ni izpolnila obveznosti iz člena 6(1) in (3) in člena 12(1)(a) in (b) direktive o habitatih ter člena 4(1) in (2) in člena 5(b) in (d) direktive o pticah. Komisija je poljske organe pozvala, naj se s tem obrazloženim mnenjem uskladijo v enem mesecu od njegovega prejema. Ta rok je utemeljila zlasti z informacijami, da se je sečnja že začela, in z neposredno nevarnostjo, da bo območje Natura 2000 Puszcza Białowieska zaradi tega utrpelo hudo in nepopravljivo škodo.

62. Republika Poljska je 26. maja 2017 na obrazloženo mnenje odgovorila s trditvijo, da očitana neizpolnitev obveznosti ni utemeljena.

63. Ker Komisija s tem odgovorom ni bila zadovoljna, je vložila to tožbo.

C. Postopek pred Sodiščem

64. Komisija je 20. julija 2017 v sodnem tajništvu z ločeno vlogo vložila predlog za izdajo začasne odredbe v skladu s členom 279 PDEU in členom 160(2) Poslovnika Sodišča za odreditev Republiko Poljsko, naj ta do vsebinske odločitve Sodišča, po eni strani, prekine – razen v primeru ogroženosti javne varnosti – ukrepe aktivnega gospodarjenja z gozdom v habitatih 91D0 (barjanski gozdovi) in 91E0 (obrečni gozdovi z vrbami, topoli, jelšami in jeseni) in v stoletnih gozdnih sestojih v habitatu 9170 (subkontinentalni hrastovo-belogabrovi gozdovi) ter v habitatih belohrbtega detla, triprstega detla, malega skovika, koconogega čuka, sršenarja, malega muharja, golovratega muharja in duplarja ter v habitatih lesnih hroščev, in sicer škrlatnega kukuja, *Boros schneideri*, rdečevratca, *Pytho kolwensis*, brazdarja in sijajnega krasnika, in, po drugi strani, prekine odstranjevanje odmrlih stoletnih smrek in sečnjo dreves v okviru povečanja količine lesa, ki ga je mogoče izkoriščati na območju Natura 2000 Puszcza Białowieska – ukrepe, ki izhajajo iz priloge iz leta 2016 in sklepa št. 51.

65. Komisija je v skladu s členom 160(7) Poslovnika Sodišča predlagala tudi, naj se zgornja začasna odredba izda, še preden tožena stranka predstavi svoja stališča, zaradi nevarnosti hude in nepopravljive škode za habitate in celovitost območja Natura 2000 Puszcza Białowieska.

66. Podpredsednik Sodišča je s sklepom z dne 27. julija 2017¹⁸ začasno ugodil zadnjenavedenemu predlogu do izdaje sklepa, s katerim bo končan postopek za izdajo začasne odredbe.

67. Komisija je 13. septembra 2017 svoj predlog za izdajo začasne odredbe dopolnila z zahtevo, naj Sodišče Republiki Poljski poleg tega naloži plačilo denarne kazni, če ta ne bi upoštevala odredb, izrečenih v okviru postopka.

68. Republika Poljska je 28. septembra 2017 predlagala, naj se zadeva dodeli velikemu senatu Sodišča. Podpredsednik Sodišča je na podlagi člena 161(1) Poslovnika zadevo odstopil Sodišču, ki je ob upoštevanju pomembnosti te zadeve to dodelilo velikemu senatu v skladu s členom 60(1) navedenega poslovnika.

69. Sodišče je s sklepom z dne 20. novembra 2017¹⁹ ugodilo predlogu Komisije do izreka sodbe, s katero bo ta postopek končan, pri čemer pa je Republiki Poljski izjemoma dovolilo izvajanje ukrepov iz priloge iz leta 2016 in sklepa št. 51, če so te nujno potrebne in sorazmerne za neposredno in takojšnjo zagotovitev javne varnosti oseb in če iz objektivnih razlogov niso mogoči drugi, manj koreniti ukrepi. Sodišče je Poljski odredilo tudi, naj Komisiji najpozneje petnajst dni po uradnem obvestilu o navedenem sklepu sporoči vse ukrepe, ki jih bo sprejela za njegovo popolno spoštovanje, pri čemer naj obrazloženo navede ukrepe aktivnega gospodarjenja z gozdom, ki jih namerava izvajati zaradi njihove nujnosti za zagotavljanje javne varnosti. Sodišče je pridržalo svojo odločitev o dodatnem predlogu Komisije, naj se odredi plačilo denarne kazni.²⁰

70. Poleg tega je Komisija 7. avgusta 2017 v sodnem tajništvu vložila predlog za prednostno obravnavo te zadeve v skladu s členom 53(3) Poslovnika Sodišča. Predsednik Sodišča je s sklepom z dne 9. avgusta 2017 temu predlogu ugodil. Vendar je predsednik Sodišča s sklepom z dne 11. oktobra 2017²¹ odločil, da bo to zadevo po uradni dolžnosti predložil v obravnavo po hitrem postopku iz člena 23a Statuta Sodišča Evropske unije in člena 133 Poslovnika Sodišča.

III. Trditve strank

A. Dopustnost

71. Republika Poljska trdi, da drugi, tretji in četrti očitki Komisije niso dopustni, ker se nanašajo na ukrepe, ki se izvajajo na ozemljih gozdnogospodarskih območij Browsk in Hajnówka iz sklepa št. 51. Po eni strani naj bi bil namreč s temi očitki neutemeljeno razširjen obseg očitkov iz obrazloženega mnenja, saj se zadnjenavedeni nanašajo samo na posledice sprejetja priloge iz leta 2016 v zvezi z gozdnogospodarskim območjem Białowieża. Tako naj bi bil predmet spora razširjen *rationae loci*, pa tudi *rationae materiae*, saj naj bi bili ukrepi iz sklepa št. 51 drugačni od tistih, opredeljenih v prilogi iz leta 2016. Po drugi strani naj besedilo teh očitkov ne bi bilo jasno, zlasti glede tega, ali so ti očitki povezani izključno s sprejetjem priloge iz leta 2016 ali pa se nanašajo tudi na ukrepe, določene v sklepu št. 51.

72. Komisija je v podporo dopustnosti vseh svojih očitkov na obravnavi navedla, da iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da je mogoče predmet spora v fazi predhodnega postopka in v fazi sodnega postopka razširiti, če so očitana dejstva iste vrste in pomenijo enako ravnanje. Iz listin iz spisa po navedbah Komisije izhaja, da se dejstva, očitana Republiki Poljski v obrazloženem mnenju, nanašajo

18 Sklep podpredsednika Sodišča z dne 27. julija 2017, Komisija/Poljska (C-441/17 R, neobjavljen, EU:C:2017:622).

19 Sklep z dne 20. novembra 2017, Komisija/Poljska (C-441/17 R, EU:C:2017:877).

20 Sodišče je v točki 118 navedlo, da „[če] bo ugotovljena kršitev, bo [Sodišče] Republiki Poljski odredilo, naj Komisiji plača denarno kazen vsaj 100.000 EUR dnevno, in sicer od dne, ko je Republika Poljska obveščena o [tem] sklepu, do takrat, ko ga začne ta država članica spoštovati, ali do izreka sodbe, s katero bo ta zadeva končana“.

21 Sklep predsednika Sodišča z dne 11. oktobra 2017, Komisija/Poljska (C-441/17, neobjavljen, EU:C:2017:794).

samo na gozdnogospodarsko območje Białowieża, ker so se ukrepi, ki so jih sprejeli poljski organi, na ta datum nanašali samo na to območje. Vendar Komisija poudarja, da je Republika Poljska iste ukrepe sprejela tudi za drugi dve gozdnogospodarski območji, ki sta del območja Natura 2000 Puszcza Białowiecka. Ker gre za enaka dejstva, ki pomenijo enako ravnanje, meni, da je utemeljeno, da se tožba zaradi neizpolnitve obveznosti nanaša na celotno ozemlje, za katero veljajo sporni ukrepi na dan predložitve tožbe Sodišču. Poleg tega Komisija trdi, da bi bilo uveljavljanje pravice do pravnega sredstva izredno težko, celo nemogoče, če dopustnost njene tožbe ne bi bila priznana, ker se obrazloženo mnenje ni nanašalo na dejstva, ki so se zgodila po njegovi izdaji. Komisija v zvezi s tem poudarja, da je geografska razširitev med obrazloženim mnenjem in tožbo zaradi neizpolnitve obveznosti zgolj posledica odločitve poljskih organov, da sprejmejo sklepe iste vrste v času predhodnega postopka in pozno uredijo njihovo objavo, zaradi česar naj bi bilo izključeno, da bi ta razširitev lahko bila razlog za nedopustnost njene tožbe.

B. Vsebinska presoja

1. Komisija

73. Komisija v prvem očitku trdi, da Republika Poljska s tem, da je odobrila prilogo iz leta 2016 in izvajala tako določene gozdnogospodarske ukrepe, ne da bi zagotovila, da to ne bo škodovalo celovitosti območja Natura 2000 Puszcza Białowiecka, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(3) direktive o habitatih.

74. Po mnenju Komisije priloga iz leta 2016 s tem, da spreminja GGN iz leta 2012, pomeni načrt ali projekt, ki ni neposredno povezan z upravljanjem ali potreben za upravljanje območja Natura 2000 Puszcza Białowiecka, temveč lahko pomembno vpliva na to območje zaradi potrojitve prostornine lesa, ki ga je mogoče izkoriščati na gozdnogospodarskem območju Białowieża, ki ga določa. GGN naj drugače kakor PZO namreč ne bi bili načrti upravljanja v smislu člena 6(1) direktive o habitatih, ker ne določajo ciljev in potrebnih ohranitvenih ukrepov za območje Natura 2000. Glavni namen GGN je urejanje gozdnogospodarskih praks, zlasti z določitvijo največje količine lesa, ki ga je mogoče odvzeti, in ukrepov varstva gozdov. Pred njihovim sprejetjem ali spremembo bi bilo torej treba opraviti ustrezno presojo njihovih posledic za zadevno območje Natura 2000 glede na cilje ohranjanja tega območja v skladu s členom 6(3) direktive o habitatih, kar naj bi bilo v tem primeru storjeno, saj naj bi Republika Poljska leta 2015 opravila tako presojo posledic osnutka priloge iz leta 2016 za ohranitev območja Natura 2000 Puszcza Białowiecka.

75. Kljub temu Komisija meni, da poljski organi niso zagotovili, da priloga iz leta 2016 ne bo škodovala celovitosti tega območja Natura 2000, kar pomeni trajno vzdrževanje njegovih značilnosti, povezanih s prisotnostjo naravnega habitata, katerega ohranjanje kot cilj je utemeljilo poimenovanje tega območja za OPS in POO. V obravnavanem primeru naj bi bile značilnosti celovitosti navedenega območja Natura 2000 naslednje: naravni okoljski procesi, ki tam potekajo (naravno pomlajevanje dreves, naravni izbor vrst, naravno ekološko zaporedje), raznovrstna sestava vrst in starostna struktura gozdnih sestojev, ki vsebujejo zlasti pomemben delež dreves v optimalni ali terminalni fazi, obilje odmrlih dreves in prisotnost vrst, ki so značilne za naravni gozd, v katerega ni posegel človek, in ki živijo v zgoraj navedenih naravnih habitatih.

76. Komisija v bistvu trdi, da poljski organi ne morejo izključiti obstoja znanstvenih dvomov glede neobstoja škodljivih vplivov na celovitost območja Natura 2000 Puszcza Białowiecka na podlagi presoje posledic na okolje, pripravljene leta 2015 za sprejetje priloge iz leta 2016, ker je ta presoja temeljila na presoji, opravljeni leta 2012 za sprejetje GGN iz leta 2012, in je bila osredotočena na sestoje, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar. Prav tako trdi, da tudi poznejša vzpostavitev referenčnih površin in popisovanja ne more prinesiti gotovosti, potrebne za odobritev gozdnogospodarskih opravil.

77. Komisija posebej poudarja, da ukrepi odstranjevanja odmrlih in odmirajočih dreves, gozdnogospodarski ukrepi v obliki sanitarne sečnje, sečnje dreves v sestojih, starejših od sto let, v subkontinentalnih hrastovo-belogabrovih gozdovih in obrečnih gozdovih ter odstranjevanja odmirajočih ali odmrlih smrek, starejših od sto let, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar, določeni v prilogi iz leta 2016, pomenijo „potencialn[e] nevarnost[i]“ za naravne habitate in habitate zadevnih vrst, navedene v PZO iz leta 2015. Po drugi strani naj se delovanje osmerozobega smrekovega lubadarja ne bi štelo za „potencialno nevarnost“, taka nevarnost pa naj bi, nasprotno, bila odstranjevanje smrek, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar, kar naj bi se v prilogi 3 k PZO iz leta 2015 izrecno štelo za grožnjo za habitate treh vrst zaščitenih ptic.

78. Komisija poleg tega poudarja, da so glede na obstoječa znanstvena dognanja faze širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja del rednih naravnih ciklov, ugotovljenih v tovrstnih gozdovih. Poleg tega naj se to ne bi spremljalo v okviru beloveškega narodnega parka, v katerem naj bi bilo stanje ohranjenosti habitatov boljše kot na gozdnogospodarskih območjih, ki jih upravlja urad za gozdove in v katerih naj bi se izvajala sanitarna sečnja. Znanstvene študije naj bi tudi potrjevale, da je stanje ohranjenosti habitatov beloveškega gozda, v katerih je izključen kakršen koli poseg človeka, boljše. Znanstveniki naj bi se poleg tega bali, da bi odstranjevanje odmrlih ali odmirajočih dreves porušilo starostno strukturo gozdnih sestojev, osiromašilo raznovrstnost zaščitenih vrst in habitatov ter povzročilo izginjanje pomembnih virov hrane za številne zaščitene živalske vrste. Odstranjevanje odmrlega lesa v okviru sanitarne sečnje naj torej ne bi bilo združljivo s cilji ohranjanja zavarovanih območij, saj je ohranjanje odmrlega lesa v gozdu potrebno za ohranitev biotske raznovrstnosti.

79. Poleg tega po navedbah Komisije iz odgovora poljskih organov na zahtevo EU Pilot izhaja, da se bodo ukrepi, odobreni v prilogi iz leta 2016, izvajali na površini 5100 hektarov, ki predstavlja 58 % gozdnogospodarskega območja Białowieża in 8 % površine območja Natura 2000 Puszcza Białowieška. Komisija v zvezi s tem poudarja, da so poljski organi v svojem odgovoru na obrazloženo mnenje navedli, da bo po upoštevanju referenčnih površin območje uporabe priloge iz leta 2016 znašalo 3401 hektar, kar je 5,4 % površine območja Natura 2000 Puszcza Białowieška. Komisija poudarja, da bodo imeli tako izvedeni ukrepi v resnici veliko večjo posledico, saj so poljski organi priznali, da se bodo ukrepi za preprečevanje širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja izvajali na skupni površini 34.000 hektarov, medtem ko bodo referenčne površine, na katerih se ti ukrepi ne bodo izvajali, znašale 17.000 hektarov. V teh okoliščinah Komisija meni, da posledic teh ukrepov za varstvo okolja ni mogoče šteti za zanemarljive, sploh ker so pristojni organi s tem, da so v GGN iz leta 2012 količino lesa, ki ga je mogoče izkoriščati, določili na 63.471 m³ do leta 2021, po presoji posledic za okolje opredelili uravnoteženo raven izkoriščanja glede na cilje ohranjanja navedenega območja Natura 2000.

80. Komisija meni, da poljski organi v nobenem trenutku procesa odločanja niso upoštevali zadržkov in mnenj znanstvenih ustanov. V zvezi s tem naj bi presoja vplivov na okolje iz leta 2015 temeljila, po eni strani, na zgrešeni metodi, ker se ne nanaša na posebne cilje ohranjanja habitatov in živalskih vrst, ki so predmet PZO iz leta 2015, in, po drugi strani, na presoji iz leta 2012 ter naj bi se osredotočala na sestoe, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar. Ta presoja naj ne bi niti opredeljevala, kaj pomeni celovitost zadevnega območja Natura 2000, niti naj v njej ne bi bilo navedeno, kako bi mu lahko predvideni ukrepi škodovali. Obstajalo naj bi tveganje, da se predvideni gozdnogospodarski ukrepi izvedejo, ne da bi se zadostno upoštevali potrebe in cilji v zvezi z ohranjanjem teh habitatov in vrst. Poleg tega naj priloga iz leta 2016 ne bi bila sprejeta na podlagi posodobljenih informacij, saj so poljski organi, da bi bolje spoznali mesta razširjenosti teh vrst, leta 2016 začeli popis območja, katerega rezultati v času izdaje obrazloženega mnenja niso bili dokončni.

81. Komisija v podporo tej zadnji trditvi opozarja, da v skladu s sodno prakso Sodišča na dan sprejetja odločbe, s katero se dovoli izvedba projekta, z znanstvenega stališča ne sme biti nobenega razumnega dvoma o neobstoju škodljivih vplivov na celovitost zadevnega območja.²² Zato naj bi Republika Poljska kršila člen 6(3) direktive o habitatih že samo zato, ker minister za okolje ob odobritvi priloge iz leta 2016 ni mogel biti prepričan, da ukrepi, predvideni v tej prilogi, ne bodo imeli škodljivih vplivov na celovitost območja Natura 2000 Puszcza Białowieska. Iz tega naj bi izhajalo tudi, da kršitve te določbe ni mogoče odpraviti z nobenim ukrepom, niti v primeru poznejše ugotovitve, da škodljivih vplivov ni, saj ob odobritvi priloge niso bili izpolnjeni pogoji za sprejetje pozitivnega sklepa.

82. Komisija trdi, da se zato vzpostavitev „referenčnih površin“ na 33 % ozemlja tega območja Natura 2000 ne more šteti za ukrep, ki zmanjšuje škodljive vplive izvajanja priloge iz leta 2016. Po eni strani naj te površine ne bi bile predmet presoje, opravljene leta 2015. Po drugi strani naj vzpostavitev navedenih površin ne bi omogočala, da se preprečijo ali zmanjšajo škodljivi vplivi izvajanja navedene priloge. Omejene naj bi namreč bile na ohranitev prejšnjega stanja v delu gozdnogospodarskega območja Białowieża, vendar naj ne bi omejevale škodljivih vplivov zaradi ukrepov, določenih v prilogi iz leta 2016 na preostalem ozemlju navedenega območja, katerega obseg je večji. „Referenčne površine“ naj bi bile poleg tega določene samovoljno. V resnici naj bi zato, ker določitev takih površin ne vpliva na največjo skupno količino odvzema lesa, določeno v prilogi, določitev teh območij povzročila povečanje sečnje na preostalem ozemlju gozdnogospodarskega območja Białowieża.

83. Komisija poleg tega poudarja, da je mogoče odstopanje od izključitve teh površin, ker naj bi sklep št. 52 v odstavku 4(b) omogočal zaobidenje omejitev, sprejetih za te referenčne površine, in ker naj bi sklep št. 51 odredil sečnjo in odstranitev suhih dreves in dreves vseh starostnih skupin, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar, brez upoštevanja teh površin.

84. Komisija v drugem očitku trdi, da Republika Poljska s tem, da je izvajala ukrepe aktivnega gospodarjenja z gozdom iz priloge iz leta 2016 in sklepa št. 51, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(1) direktive o habitatih in člena 4(1) in (2) direktive o pticah.

85. Trdi, da morajo države članice v skladu s členom 4(1) in (2) direktive o pticah za vrste ptic iz Priloge I k navedeni direktivi, zaradi katerih je bilo določeno POO, in za selitvene vrste, ki niso navedene v tej prilogi, sprejeti posebne ukrepe za ohranitev njihovih naravnih habitatov, da se zagotovi njihovo preživetje in razmnoževanje na območju njihove razširjenosti. Vzdrževanje ugodnega stanja ohranjenosti habitatov območja Natura 2000 Puszcza Białowieska naj bi se v skladu s členom 4(1) direktive o pticah nanašalo zlasti na naslednje vrste: sršenar, belohrbti detel, triprsti detel, mali skovik, koconogi čuk, mali muhar in golovrati muhar. Duplar spada med selitvene vrste iz člena 4(2) navedene direktive.

86. Komisija poudarja, da je cilj direktive o pticah in direktive o habitatih omogočiti vzdrževanje ali ponovno vzpostavitev ugodnega stanja ohranjenosti habitatov teh vrst in ne samo preprečevanje njihovega izumrtja. Trditev, da je povečanje sečnje v skladu z določbami o ohranitvi ptic, ker naj bi bilo na zadevnem območju ohranjeno minimalno število parov detlov, naj torej ne bi bila utemeljena.

87. Komisija poleg tega trdi, da zgolj navedba ukrepov za ohranitev območja Natura 2000 Puszcza Białowieska v PZO iz leta 2015, brez resnične možnosti za njihovo izvajanje, ne zadostuje, da bi se štelo, da je bila izpolnjena obveznost določitve potrebnih ohranitvenih ukrepov iz člena 6(1) direktive o habitatih. Ta „določitev“ naj bi namreč pomenila, da se lahko ti ukrepi dejansko uporabljajo in imajo tako polni učinek. Ta razlaga naj bi veljala tudi za člen 4(1) in (2) direktive o pticah.

²² Sodba z dne 26. aprila 2017, Komisija/Nemčija (C-142/16, EU:C:2017:301, točka 42).

88. Izvajanje ukrepov aktivnega gospodarjenja z gozdom, kot so sečnja, sanitarna sečnja in ponovno pogozdovanje, v habitatih, pri katerih vzdrževanje stanja ohranjenosti formalno izključuje take dejavnosti in se te štejejo za grožnjo, je v nasprotju z ohranitvenimi ukrepi, med katerimi se priporoča zlasti „izključitev vseh sestojev neke vrste, ki vključujejo vsaj 10 % osebkov, starih sto let in več, iz gozdnogospodarskih ukrepov“, „ohranitev odmrlih dreves“ in „ohranitev vseh odmrlih stoletnih smrek do popolne mineralizacije“. V zvezi s tem naj bi mesta, na katerih so načrtovani ti ukrepi, sovpadala z mesti stoletnih gozdnih sestojev in habitatov lesnih hroščev, zlasti škrlatnega kukuja in *Boros schneideri*. Poleg tega naj bi bila potrojitev izkoriščanja gozda do leta 2021 in odstranjevanje dreves, ki ga to vključuje, v nasprotju z ohranitvenimi ukrepi in naj bi preprečevala njihov polni učinek. Ti ukrepi naj bi po svoji naravi pomenili grožnjo za naravne habitate ter habitate vrst ptic in lesnih hroščev, kot so navedeni v prilogi 3 k PZO iz leta 2015.

89. Zato naj bi navedeni ukrepi ne samo povečali to grožnjo, temveč poleg tega še bolj otežili izvajanje ohranitvenih ukrepov, določenih v PZO iz leta 2015. Lahko bi tudi škodljivo vplivali na splošno stanje ohranjenosti nekaterih vrst lesnih hroščev, zlasti rdečevratca in sijajnega krasnika, na Poljskem in v Evropi, saj je območje Natura 2000 Puszcza Białowieska eno njihovih zadnjih ali eno njihovih najpomembnejših območij razširjenosti v Uniji.

90. Komisija v tretjem očitku trdi, da Republika Poljska s tem, da je izvajala gozdnogospodarske ukrepe iz priloge iz leta 2016 in iz sklepa št. 51, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 12(1)(a) in (d) direktive o habitatih, ker ne omogočajo, da bi se preprečilo poškodovanje ali uničenje razmnoževališč in počivališč lesnih hroščev iz Priloge IV(a) navedene direktive, in sicer škrlatnega kukuja, sijajnega krasnika, rdečevratca in *Pytho kolwensis*, ter zato pomenijo resno grožnjo njihovemu preživetju.

91. Člen 12 direktive o habitatih naj bi državam članicam nalagal sprejetje popolnega pravnega okvira in izvajanje konkretnih ukrepov za zaustavitev upadanja števila populacij vrst iz navedene priloge. Sistem strogega varstva naj bi predpostavljal sprejetje koherentnih in usklajenih preventivnih ukrepov, ki omogočajo učinkovito preprečevanje poškodovanja ali uničenja razmnoževališč ali počivališč teh vrst.²³

92. Komisija poudarja, da vse vrste lesnih hroščev, za katere velja to strogo varstvo, v svojem življenjskem ciklu potrebujejo odmirajoča ali odmrla drevesa, ki stojijo ali ležijo na tleh. Različne znanstvene študije naj bi potrjevale, da so odmrle smreke glavni habitat škrlatnega kukuja in bistveni element njegovega življenjskega cikla. Dve ali tri leta po odmrtnosti smreke ali v poznejši fazi njene razgradnje naj bi drevo poselile druge vrste lesnih hroščev, med katerimi sta *Pytho kolwensis* in rdečevratec. Poleg tega naj bi povečanje sečnje sestojev, zlasti smrek, in odstranjevanje odmrlega lesa in odmirajočih dreves, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar, povzročila umiranje teh strogo zaščitenih vrst ter uničenje njihovih razmnoževališč in počivališč. Ker so te vrste, ki živijo v štorih in pod lubjem dreves, težko vidne, naj ne bi bilo mogoče izbrati učinkovitih paliativnih ukrepov, kot je na primer selektivna sečnja. Edini ustrezeni ukrep, ki lahko prepreči poškodovanje razmnoževališč in počivališč teh vrst, naj bi bil ta, da se ne posega v habitate, za katere je znano, da tam živijo.

93. Prepovedi iz člena 12 direktive o habitatih naj bi bile absolutne, ne glede na število in prisotnost osebkov živalskih vrst, ki morajo biti predmet strogih ohranitvenih ukrepov. Precejšnja razširjenost škrlatnega kukuja naj torej ne bi mogla utemeljevati povečanja gozdnogospodarskih ukrepov, ki lahko povzročijo kršitev teh prepovedi. Poleg tega naj bi bil rdečevratec izredno redka vrsta, za katero obstajajo samo štirje znani habitati na Poljskem, od katerih sta dva na gozdnogospodarskem območju Białowieza, tako da bi lahko izguba enega samega habitata znatno škodljivo vplivala na vzdrževanje njegovega stanja ohranjenosti v Evropi. Sijajni krasnik naj bi bil na Poljskem prisoten samo na območju Natura 2000 Puszcza Białowieska. In nazadnje, to območje naj bi bilo zadnji in tudi najpomembnejši habitat *Pytho kolwensis* na Poljskem, ki je v Uniji prisoten samo še na Švedskem in Finskem.

²³ Sodba z dne 9. junija 2011, Komisija/Francija (C-383/09, EU:C:2011:369, točke od 18 do 21).

94. Komisija v četrtem očitku trdi, da Republika Poljska s tem, da ni vzpostavila splošne ureditve za varstvo narave, da bi na območju Natura 2000 Puszcza Białowiecka zlasti preprečila namerno uničenje gnezd in vznemirjanje belohrbtega detla, triprstega detla, malega skovika in koconogega čuka, vrst iz Priloge I k navedeni direktivi, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 5(b) in (d) direktive o pticah.

95. Komisija trdi, da člen 5 direktive o pticah – tako kot člen 12 direktive o habitatih – državam članicam ne nalaga samo vzpostavitve popolnega pravnega okvira, temveč tudi sprejetje konkretnih in podrobnih ohranitvenih ukrepov, med katerimi so učinkoviti izvedbeni ukrepi. Ta ureditev naj bi izhajala iz obveznosti, da se učinkovito zaustavi upadanje števila teh vrst ptic. Očitno naj bi bilo, da znatno povečanje odvzema lesa iz habitatov, ki so ključnega pomena za razmnoževanje in počitek prostoživečih vrst, naravno prisotnih na zadevnem območju Natura 2000, povečuje tveganje uničenja njihovih gnezd in namernega vznemirjanja, tudi v obdobju njihovega razmnoževanja.

96. Območje Natura 2000 Puszcza Białowiecka naj bi bilo namreč najpomembnejše območje prisotnosti belohrbtega detla in triprstega detla na Poljskem. Odmirajoča in odmrta drevesa, zlasti stoletne smreke, naj bi bila najpomembnejša mesta za prehrano in razmnoževanje teh dveh vrst detla. Odstranitev na tisoče dreves, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar, bi pomenila namerno uničenje habitatov teh detlov in hudo vznemirjanje teh vrst. Poljski organi naj v zvezi s tem ne bi predložili dokazov o tem, da imata ti dve vrsti detlov korist od povečanja sečnje dreves v njunih habitatih; nasprotno, s tem naj bi se pospešilo izginjanje teh vrst. Poleg tega naj ne bi obstajali podatki, iz katerih bi bilo razvidno, ali se lahko po koncu širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja spet vzpostavi bolj ali manj velika populacija teh vrst detlov. Desetletja bi trajalo, da bi s posaditvijo mladih smrek ponovno vzpostavili ugodno stanje habitata za detle, kot ga predstavljajo stari sestoji, zlasti stoletni. Na koncu je treba upoštevati, da se smreke na območjih, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar, pomlajujejo same, ne da bi bil potreben človekov poseg.

97. Komisija poudarja tudi, da so odmirajoča in odmrta drevesa tudi pomembna gnezdišča malega skovika in koconogega čuka, ki sta odvisna od obstoja lukenj, ki jih ustvarijo detli. Masovno odstranjevanje smrek, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar, naj bi bilo pomemben dejavnik uničevanja njihovega razmnoževališča. Območje Natura 2000 Puszcza Białowiecka naj bi bilo eno najgostejših območij razširjenosti malega skovika in koconogega čuka. Dejstvo, da je koncentracija malega skovika na njem večja od povprečne koncentracije na Poljskem, ne utemeljuje ukrepov aktivnega gospodarjenja z gozdom, s katerimi bi lahko vznemirili osebkne in uničili gnezda te vrste.

98. Iz pridobljenih informacij naj bi izhajalo tudi, da sta odstranjevanje in sečnja potekala v obdobju razmnoževanja zadevnih štirih vrst detlov in sov. Priloga iz leta 2016 in sklep št. 51 naj bi dovoljevala sečnjo brez časovne omejitve. Kršitev prepovedi vznemirjanja teh vrst v obdobju razmnoževanja naj torej ne bi bila izključena.

2. Republika Poljska

99. Republika Poljska v zvezi s prvim očitkom glede kršitve člena 6(3) direktive o habitatih najprej glede statusa priloge iz leta 2016 trdi, da je GGN iz leta 2012, tako kot ta priloga, „načrt upravljanja“ v smislu člena 6(1) direktive o habitatih. Po mnenju Republike Poljske naj bi bil namreč GGN tehnično orodje za izvajanje PZO. Ker se PZO ne nanaša na količino odvzema lesa na ozemlju različnih gozdnogospodarskih območij, temveč so v njem samo navedeni kraji izvajanja ukrepov, potrebnih za ohranitev vrst in habitatov, naj njegova uporaba ne bi bila mogoča brez GGN. Republika Poljska nato poudarja, da je strateška presoja posledic za okolje, opravljena leta 2015, pokazala, da izvajanje gozdnogospodarskih ukrepov iz priloge iz leta 2016 nima nobene negativne posledice za zaščitene vrste in habitate na območju Natura 2000 Puszcza Białowiecka niti za usklajenost in celovitost tega območja.

100. V tem primeru naj bi bila potreba po povečanju količine lesa, ki ga je mogoče izkoriščati, navedena v GGN iz leta 2012, zlasti posledica tega, da ni bilo mogoče v celoti izvesti ohranitvenih ukrepov, takrat določenih v osnutku PZO. Priloga iz leta 2016 naj bi tako omogočila izvajanje nalog za ohranjanje, in sicer omejevanje širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja. Glede tega je treba poudariti, da je raven izkoriščanja lesa, določena v prilogi iz leta 2016, in sicer 188.000 m³, znatno nižja od ravni, določenih v GGN za obdobji 1992–2001 (308.000 m³) in 2002–2011 (302.000 m³). Komisija naj ne bi navedla, iz katerega razloga je bilo izkoriščanje lesa prej dopustno v znatno večji količini glede na cilje ohranitve tega območja Natura 2000.

101. Republika Poljska glede trditve Komisije, da ni bil ocenjen neobstoj škodljivih posledic priloge iz leta 2016 za območje Natura 2000 Puszcza Białowieska, navaja, da se je v skladu z ustava o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (zakon o dostopu do informacij o okolju in njegovem varstvu, udeležbi družbe pri varstvu okolja ter presojah posledic za okolje) z dne 3. oktobra 2008²⁴ izkazalo, da je potrebna strateška presoja posledic te priloge za okolje, ker je regionalni direktor, pristojen za varstvo okolja v Białystoku, presodil, da bi lahko imelo izvajanje navedene priloge potencialni vpliv na območje Natura 2000 Puszcza Białowieska. Zato je bila priloga iz leta 2016 lahko odobrena šele po tem, ko je bilo potrjeno, da predvideni ukrepi ne bodo negativno vplivali na to območje. Tako je bil po presoji posledic za okolje prvi osnutek priloge, v katerem je bila določena količina izkoriščanja lesa 317.894 m³, zavržen zaradi negativnega mnenja regionalnega direktorja, pristojnega za varstvo okolja v Białystoku. Izkoriščanje lesa je bilo nazadnje omejeno na 129.000 m³ v prilogi iz leta 2016 po novi presoji, ki je pokazala, da ni znatne negativne posledice za celovitost navedenega območja. Zato je bila, kot je priznala Komisija, presoja opravljena. Priloga iz leta 2016 naj bi imela celo znaten pozitiven vpliv, vsaj srednjeročno, na vrsto elementov iz PZO iz leta 2015, saj je bila sprememba količine izkoriščanja nujna za izvajanje ohranitvenih ukrepov, določenih v tem PZO. Poleg tega naj ta priloga ne bi določala namernega ubijanja, ujetja ali vznemirjanja živali. Sedanje stanje ohranjenosti razmnoževališč in počivališč naj bi bilo ohranjeno v skladu z določbami PZO iz leta 2015.

102. Republika Poljska trdi tudi, da je Komisija v resnici napačno predpostavljala, da ukrepi iz priloge iz leta 2016 sami po sebi pomenijo tveganje škodljivih vplivov na celovitost območja Natura 2000 Puszcza Białowieska. V zvezi s tem naj Komisija pri strateški presoji posledic priloge iz leta 2016, ki je bila opravljena v skladu s členom 6(3) direktive o habitatih, ne bi upoštevala vseh empiričnih podatkov ter znanstvenih in zgodovinskih dokumentov o tem območju Natura 2000 ter najpomembnejšega vidika navedenega območja Natura 2000. Šlo naj bi za ugotovitev, da je bila celovitost območja Natura 2000 Puszcza Białowieska ustvarjena skozi stoletja s človeško roko zaradi trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. In sicer naj bi bila stanje in delež zajetih habitatov in vrst, prisotnih ob določitvi območja PLC200004 Puszcza Białowieska kot dela mreže Natura 2000, rezultat prejšnjega gospodarjenja z beloveškimi gozdomi, in sicer odvzema lesa v gozdnih sestojih, posajenih v preteklosti. V resnici naj bi bilo drastično zmanjšanje – pod pritiskom Komisije – izkoriščanja lesa v starajočih se gozdnih sestojih iz GGN iz leta 2012 krivo za propadanje gozdnih sestojev, zlasti smrek. Prekinitve trajnostnega upravljanja virov iz beloveškega gozda naj bi spodbudila širjenje osmerozobega smrekovega lubadarja. Zato naj bi se zaščiteni habitatni začeli spreminjati. Hrastovo-belogabrovi gozdovi, ki so prevladujoči habitat, naj bi se na primer začeli spreminjati v mokrišča ali travnike. Poljski organi naj bi zato pripravili sanacijski program za preprečevanje širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja, katerega izhodišče je splošni popis stanja habitatov in vrst na območju Natura 2000 Puszcza Białowieska, katerega rezultati še niso bili na voljo na dan vložitve odgovora Republike Poljske na tožbo. V tem okviru naj bi bilo sprejetje priloge iz leta 2016 poskus vrnitve k stari metodi upravljanja.

24 Dz. U. iz leta 2008, št. 199, pozicija 1227.

103. V teh okoliščinah naj bi prekinitev ohranitvenih ukrepov ogrozila celovitost navedenega območja Natura 2000 in kontinuiteto habitatov na tem območju. Komisija naj bi se torej napačno oprla na prvotni značaj beloveškega gozda in trdila, da so vrste, ki so prisotne v tem gozdu, značilne za območja, v katera človek ni posegel. Vrsta, kot je travniški postavnež (*Euphydrys aurinia*), ki je bil prisoten v preteklosti zaradi redne paše živine, naj na primer ne bi bil več prisotna po tem, ko take paše ni več.

104. Izbira aktivnega gospodarjenja z gozdom naj bi bila sprejeta tudi v drugih državah članicah. Tako naj bi Republika Avstrija vzpostavila program v zvezi z omejevanjem širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja v narodnih parkih in na zemljiščih z visoko naravno vrednostjo, v okviru katerega je bila prepoved izvajanja del ohranjena v „centrih za biotsko raznovrstnost“, hkrati pa so bili sosednji lesnoproizvodni gozdovi zaščiteni z uporabo gozdnogospodarskih tehnik. Na splošno naj bi bilo priporočljivo, da so zemljišča, na katerih so naravni procesi zaščiteni, kot so narodni parki, jasno razdeljena na območje brez posegov in na periferna območja, na katerih se izvajajo ukrepi za omejitev širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja. Republika Poljska naj bi z oblikovanjem referenčnih območij uporabila enak pristop. Poleg tega bi bil po mnenju navedene države članice tudi v primeru obstoja negativnih vplivov gozdnogospodarskih ukrepov na velikost populacij detlov njihov vpliv omejen, ker naj bi bilo mogoče število detlov ohranjati na razmeroma visoki ravni v skladu s PZO za območje Natura 2000 Puszcza Białowiecka. Poleg tega naj v nasprotju s trditvijo Komisije vzpostavitve referenčnih površin ne bi bilo nikakor mogoče šteti za priznanje obstoja negativnih posledic ukrepov na okolje ali za poskus ublažitve učinkov takih posledic.

105. Republika Poljska trdi tudi, da so ukrepi, določeni v prilogi iz leta 2016, v skladu s PZO iz leta 2015. V skladu s tem načrtom naj bi bili namreč ukrepi upravljanja, kot sta sečnja ali obrezovanje pred sečnjo, izključeni v sestojih vrste, v katerih je vsaj 10 % osebkov starih sto let ali več. V takih gozdnih sestojih naj bi bila izvedena samo sanitarna sečnja za odstranitev smrekovega lesa, ki ga je napadel osmerozobi smrekov lubadar. Suh les naj tam ne bi bil odstranjen. Poleg tega se sanitarna sečnja naj ne bi izvajala v naravnih rezervatih ter v mokriščnih in vlažnih habitatih. Površine, na katerih ni predvidena sanitarna sečnja, naj bi predstavljale 7123 hektarov oz. 58 % površine gozdnogospodarskega območja Białowieża. Republika Poljska poudarja, da je bilo dejstvo, da se ukrepi, določeni v prilogi iz leta 2016, nanašajo samo na 5,4 % (oz. 3.401 hektar) površine zadevnega območja, upoštevano pri odločanju o izvajanju teh ukrepov. V teh okoliščinah naj bi presoja posledic za okolje, opravljena leta 2015 v skladu s členom 6(3) direktive o habitatih, izključila, da bi se lahko uresničila potencialna grožnja, ugotovljena v PZO iz leta 2015 v zvezi z odstranjevanjem odmrlih in odmirajočih dreves.

106. Republika Poljska poleg tega v zvezi z lesnimi hrošči poudarja, da se ne bodo odstranjevali odmrli bori, ki so habitat sijajnega krasnika. Populacije škrlatnega kukuja naj bi v skladu s študijami, opravljenimi v letih 2016 in 2017 na skoraj 12.000 analiziranih drevesih, večinoma živele na trepetlikah in jesenih.

107. Republika Poljska v zvezi s tem trdi, da je popis, ki se izvaja od aprila 2016, prvi projekt te vrste, v okviru katerega so bili objektivno in statistično preverjeno ocenjeni različni elementi biotske raznovrstnosti na 1400 površinah, porazdeljenih znotraj pravilne mreže, ki se razteza na celotnem območju beloveškega gozda. Najpomembnejša grožnja za *Borox schneideri* naj bi bila zlasti zmanjševanje števila borov na POO narodnega parka. Najhujša grožnja za *Pytho kolwensis*, rdečevratca in brazdarja naj bi izhajala iz prekinitve stalnega dotoka odmrlega lesa velikih dimenzij zaradi hitrega propadanja sestojev starejših smrek zaradi širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja.

108. Poleg tega naj bi izvajanje sečnje v zvezi z odstranjevanjem odmrlih smrek pozitivno vplivalo na habitat puščavnika in sijajnega krasnika zaradi večjega dostopa svetlobe v gozd. Kar zadeva druge vrste (škrlatni kukuj, *Boros schneideri* in brazdar), naj smreka ne bi bila njihov najljubši habitat. Trenutno naj bi bilo v beloveškem gozdu v povprečju približno 64 m³ odmrlega lesa na hektar. Glede na stalno nastajanje odmrlega lesa na območju naj bi ta element v celoti zagotavljal varnost habitatov zadevnih vrst lesnih hroščev. Republika Poljska navaja, da je bil v postopku strateške presoje posledic za okolje ocenjen vpliv ukrepov na vse zaščitene elemente na območju Natura 2000 Puszcza Białowieska.

109. Po mnenju Republike Poljske je treba upoštevati tudi referenčne površine, katerih namen nikakor ni izravnati ali ublažiti domnevno negativno posledico zadevnih ukrepov aktivnega gospodarjenja z gozdom. Ta območja naj bi bila vzpostavljena v skladu z načelom lojalnega sodelovanja iz člena 4(3) PEU za primerjavo z drugimi območji beloveškega gozda. Poleg tega naj navedena referenčna območja nikakor ne bi bila razmejena naključno. Njihova lokacija naj bi bila povezana s stanjem ohranjenosti naravnih habitatov in neobstojelem potrebe po izvajanju nalog za ohranjanje, ki izhajajo iz PZO iz leta 2015. Komisija naj tudi ne bi mogla poljskim organom očitati, da referenčne površine niso bile predmet presoje posledic za okolje. Če bi se namreč sledilo takemu razlogovanju, bi se morala enako kritizirati tudi ustavitev izkoriščanja v celotnem beloveškem gozdu, ki jo zahteva Komisija.

110. V zvezi s tem naj bi se Komisija motila pri ugotovitvi, da ima nedejavnost pozitiven vpliv na biotsko raznovrstnost. Tako naj bi iz rezultatov popisa, ki se izvaja od aprila 2016, izhajalo, da je bila, na primer, na območju strogega varstva v beloveškem narodnem parku ugotovljena prisotnost ene same kolonije *Boros schneideri*, medtem ko je bila na ozemlju gozdnogospodarskih območij Białowieża taka prisotnost ugotovljena 70-krat. Podoben položaj naj bi bil pri številnih drugih vrstah.

111. V zvezi z upoštevanjem najboljših razpoložljivih znanstvenih dognanj Republika Poljska poudarja, da se je glede na svojo razlago tega pojma sklicevala na konkretne okoliščine zadeve ob upoštevanju vseh stališč in omejitev v zvezi z zadevnim območjem. Pred izvajanjem ohranitvenih ukrepov je upoštevala tudi podatke, ki izhajajo iz strateške presoje posledic za okolje. Ker gre za dinamičen proces, se dognanja še naprej pridobivajo.

112. Republika Poljska v zvezi s tem navaja, da je beloveški gozd ekosistem, ki je poseben in edinstven v tem, da rezultatov študij o medsebojni odvisnosti različnih organizmov, ki so bile opravljene v drugih ekosistemih, ni mogoče preprosto prenesti na stanje v tem gozdu. Republika Poljska namreč priznava, da del znanstvenih krogov nasprotuje preprečevanju širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja s sečnjo dreves, ki jih je napadel, vendar opozarja, da obstaja tudi vrsta znanstvenih del, v skladu s katerimi bi bila posledica opustitve ukrepov proti osmerozobemu smrekovemu lubadarju v beloveškem gozdu ravno velika verjetnost nastanka hudih in nepopravljivih posledic v škodo naravnih habitatov in habitatov živalskih vrst, za katerih ohranitev je bilo določeno območje Natura 2000 Puszcza Białowieska. Poleg tega navaja publikacijo,²⁵ v skladu s katero „iz večletnih študij, opravljenih na stalnih raziskovalnih površinah v beloveškem narodnem parku, jasno izhaja, da bi moralo biti strogo varstvo samo dodatno, ne pa glavni element strategije za ohranitev in vzdrževanje visoke ravni biotske raznovrstnosti“.

113. Republika Poljska v zvezi z drugim očitkom glede kršitve člena 6(1) direktive o habitatih in člena 4(1) in (2) direktive o pticah trdi, da je priloga iz leta 2016 v skladu s PZO iz leta 2015, ki ustreza izvajanju obveznosti določitve potrebnih ohranitvenih ukrepov v skladu s členom 6(1) direktive o habitatih. Priloga iz leta 2016 naj bi pomenila izvajanje teh ohranitvenih ukrepov v praksi. Zagotavljala naj bi vzdrževanje ali ponovno vzpostavitev ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov ali vrst, zaradi katerih je bilo določeno območje Natura 2000 Puszcza Białowieska. Neizvajanje teh ukrepov naj bi povzročilo poslabšanje stanja dragocenih zaščitene naravnih habitatov.

²⁵ B. Brzeziecki, „Večletna dinamika gozdnih sestojev v beloveškem gozdu (v razmerah strogega varstva)“, *Stan Ekosystemów leśnych Puszczy Białowieckiej*, Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Varšava, 2016, str. od 45 do 58.

114. Tako naj bi ukrepi aktivnega ohranjanja, navedeni v PZO iz leta 2015 za habitat „subkontinentalni hrastovo-belogabrovi gozdovi“, med drugim vključevali prilagoditev sestave gozdnega sestoja na način, ki ustreza naravnemu habitatu v gozdnih sestojih, v katerih prevladujejo trepetlike, breze, bori in redkeje smreke. Ti ukrepi naj bi vključevali tudi nego dreves in ukrepe za ohranitev za razkritje in oskrbo poganjkov in izraslih dreves, ki spadajo med listavce. Ti ukrepi so bili neposredno preneseni v GGN iz leta 2012. Izvajanje teh ukrepov aktivnega ohranjanja naj bi bilo povezano z odvzemom določene količine lesa.

115. Trditve Komisije o neutemeljenosti trditve v zvezi z vzdrževanjem populacije zadevne vrste na ravni, navedeni v standardnem obrazcu iz leta 2007 (v nadaljevanju: standardni obrazec) in v PZO iz leta 2015, naj bi bile v nasprotju s temelji „ekološkega znanja“ in zdrave pameti. Če bi se namreč količinska raven posamezne zaščitene vrste na nekem območju Natura 2000 stalno povečevala nad ravni, navedeno v standardnem obrazcu, bi bila posledica nepredvidljivo porušenje ekološkega sistema na zadevnem ozemlju. Pojavilo naj bi se torej vprašanje sprejemljive ravni.

116. Količinske spremembe, ugotovljene v delu populacij zaščitene vrste v beloveškem gozdu, naj bi bile posledica večjega dostopa do hrane, povezanega s kratkotrajnim vznemirjanjem, in sicer zaradi obsežnega širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja. Bolj dolgoročno naj bi bila naravna posledica tega položaja hud upad. Velikost populacij tripstrtega detla in belohrbtega detla naj bi se vzdrževala na razmeroma visoki ravni. Na mejah narodnega parka naj ne bi bilo hudih količinskih sprememb, saj širjenje osmerozobega smrekovega lubadarja tam ni obsežno. Ta položaj naj bi bil posledica tega, da je v teh gozdnih sestojih malo smrek in da so gozdni habitati tam drugačne narave. Iz tega naj bi izhajalo, da je mogoče v habitatih, za katere so značilni drugačni parametri, od katerih je odvisna njihova dovzetnost za obsežno širjenje osmerozobega smrekovega lubadarja, dinamično ravnotežje vzdrževati z izbranimi gozdnogospodarskimi ukrepi.

117. Priloga iz leta 2016 in sklep št. 51 naj poleg tega ne bi mogla škodljivo vplivati na stanje ohranjenosti nekaterih vrst lesnih hroščev. Nevarnost za vrste, kot sta rdečevratec in sijajni krasnik, naj bi namreč izhajala predvsem iz omejevanja in odpravljanja učinkov požarov. Druge vrste, kot sta na primer škrlatni kukuj in *Boros schneideri*, naj bi imele v beloveškem gozdu dobre razmere za razvoj. Dolgoročna grožnja za *Boros schneideri* naj bi izhajala iz neobnavljanja borov v beloveškem narodnem parku.

118. Republika Poljska v zvezi s tretjim očitkom glede kršitve člena 12(1)(a) in (d) direktive o habitatih trdi, da vse vrste lesnih hroščev, prisotne na območju Natura 2000 Puszcza Białowieska, v svojem življenjskem ciklu potrebujejo odmrla ali odmirajoča drevesa in da ni mogoče ugotoviti prisotnosti njihovih stadijev ličinke, ne da bi se škodilo temu habitatu. Poljski organi naj bi za zagotovitev ustreznega stanja varstva sprejeli sistem za dolgoročno ohranjanje kontinuitete habitata teh vrst v obliki mreže otokov gozdnih nasadov v rezervatih in varovalnih pasov okoli zaščitene vrste, v vlažnih habitatih, na referenčnem območju ter v stalnem in naravnem delu odmrlih dreves v vseh sestojih beloveškega gozda. Učinkovitost tega ukrepa naj bi dokazovali rezultati popisa, ki ga je leta 2016 opravil Instytut Badawczy Leśnictwa (inštitut za gozdarske vede, Poljska).

119. Iz teh rezultatov naj bi izhajalo, da je škrlatni kukuj vrsta, razširjena na celotnem območju beloveškega gozda, ki ne živi toliko na smrekah kot na drevesih drugih vrst, odmrla in odmirajoča drevesa pa niso njegov bistveni habitat. Glede *Boros schneideri* naj bi ti isti rezultati dokazovali, da gre za vrsto, ki ima raje bore in za katero odmrla ali odmirajoča smreke niso bistveni habitat ter ki je poleg tega razširjena v celotnem beloveškem gozdu. Edina nadzorovana lokacija brazdarja na območju beloveškega gozda naj bi bila beloveški narodni park. Vse lokacije rdečevratca naj bile na območju Natura 2000 Puszcza Białowieska, ki je bistveno območje, ki je v beloveškem narodnem parku. Poleg tega naj bi bile lokacije v gozdovih, ki se izkoriščajo, opredeljene na podlagi zgodovinskih informacij, na referenčnem območju. Vrh tega naj bi bil bistveni vzrok za izginjanje rdečevratca neobstoje požganega lesa. Prav tako naj ne bi bila ugotovljena prisotnost *Pytho kolwensis* zunaj tega narodnega parka. Dejavnost osmerozobega smrekovega lubadarja bi lahko nasprotno ogrozila kontinuiteto okolij,

v katerih živi ta vrsta, in sicer odmrlih, starih in podrtih smrek v vlažnih habitatih. Kar zadeva sijajnega krasnika, naj bi bil glavni vzrok za njegovo izginjanje v Evropi odsotnost starih borov, odmrlih po požaru, ki so njegov glavni habitat. Zaradi neobnavljanja bora v navedenem narodnem parku naj bi se lahko prihodnost te vrste zagotovila samo v gozdovih, ki se izkoriščajo in v katerih se bor obnavlja umetno.

120. Iz vseh teh razlogov naj ukrepi, določeni v prilogi iz leta 2016, ne bi imeli znatne negativne posledice za populacije teh vrst. Njihovo vzdrževanje naj bi šlo z roko v roki s kontinuiteto nekaterih habitatov, ki so posledica posebnih dogodkov, kot so požari. Če jih ni, se lahko habitat teh vrst ohrani samo z aktivnimi posegi za zavarovanje.

121. Republika Poljska v zvezi s četrtnim očitkom glede kršitve člena 5(b) in (d) direktive o pticah trdi, da je strateška presoja posledic za okolje priloge iz leta 2016 pokazala, da so bili sprejeti potrebni ukrepi za vzpostavitev splošne ureditve varstva vseh vrst prstoživečih naravno prisotnih ptic, vključno s prepovedjo namernega uničevanja ali poškodovanja njihovih gnezd in jajc ter odstranjevanja njihovih gnezd in njihovega namernega vznemirjanja, zlasti v času razmnoževanja in vzreje mladičev, če ima to vznemirjanje znaten vpliv glede na cilje direktive o habitatih. Iz številčnega stanja štirih vrst ptic, ki jih obravnava Komisija, ugotovljenega na območju beloveškega gozda v okviru podatkov iz standardnega obrazca, naj bi izhajalo, da nista ogrožena ne prisotnost ne način življenja nobene od teh vrst. Poleg tega naj bi se poljski organi zavezali vzdrževanju vsaj 60 parov vsake od teh vrst. Vrh tega je mogoče na vseh območjih Natura 2000 na Poljskem ugotoviti številčno stanje dveh vrst detlov, ki je večje od tistega iz standardnega obrazca.

122. Zlasti naj bi se vrednost splošnega kazalnika obsega populacij gozdnih ptic v obdobju 2000–2014 povišala za 25 %. V skladu z veljavnimi gozdarskimi načeli in smernicami za ohranitev gozdov naj bi bili namreč negativni vplivi komercialnih dejavnosti na biotsko raznovrstnost zmanjšani. Tako naj bi bilo za ptice koristno, da se na očiščenih prostorih pustijo skupine starih dreves, da se ohranijo drevesa v biocenozi, da se uporabi kompleksna sečnja, da se na očiščenih prostorih pustijo semenske rastline in da se v največji možni meri uporabi naravno pomlajevanje. Ta načela naj bi se uporabljala na vseh gozdnogospodarskih območjih urada za gozdove. Iz nekaterih študij naj bi izhajalo, da sanitarna sečnja na splošno nima nobene negativne posledice za duplinske živali in druge gozdne vrste vretenčarjev.

123. Po mnenju Republike Poljske je lahko pozitivna posledica obsežnega širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja za preživetje in razmnoževanje detlov samo začasna, ker dolgoročno privede do izginotja starejšega šotnega maha. Razpoložljivi podatki naj bi kazali na manjšo raznovrstnost in manjše številčno stanje vrst, ki naseljujejo votla drevesa, v razmerah, ko drevesa odmrejo, od 70 do 100 % v gozdovih iglavcev. Nasprotno se v mešanih gozdovih negativni vplivi na umrljivost iglavcev kažejo v manjši meri. Stalno zmanjševanje širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja bi lahko bilo dejavnik vzdrževanja razmeroma stabilnega položaja v zvezi s populacijami detlov.

124. Republika Poljska poleg tega poudarja, da je pojav zmanjšanja populacij mesojedcev zaradi redkejša hrane znanstveno dejstvo. Komisija naj ne bi predložila znanstvenih podatkov, ki bi izpodbijali predstavljeni scenarij preoblikovanja okolja po širjenju osmerozobega smrekovega lubadarja. Zgolj predvideti obseg preoblikovanja, ki bi prikazalo, ali je zmanjšanje številčnega stanja vrst, ki imajo korist od uspevanja neke določene vrste žuželk, omejeno na vrnitev v položaj pred širjenjem ali pa je zaradi izginjanja hrane in zato, ker zalubnik ne bi mogel napasti drugih dreves, številčno stanje detlov po tem padcu manjše, kot je opisano v ciljnih ohranitve območja v načrtu ukrepov varstva, naj ne bi bilo mogoče.

125. Komisija naj bi prezrla, da so naravni procesi, ki potekajo na območjih Natura 2000, dolgoročni procesi. Stalna omejitev širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja oz. njegova ozemeljska omejitev ali vzdrževanje visokega deleža smrek v sestojih bi lahko bila ukrep aktivnega varstva za vzdrževanje razmeroma stabilnega položaja glede na populacije detlov z dolgoročnega vidika. Kljub potencialnim negativnim vplivom na populacije detlov zaradi zadevnih gozdnogospodarskih ukrepov naj bi se

velikost populacije vzdrževala na razmeroma visoki ravni v skladu s PZO iz leta 2015, morebitne spremembe območij razširjenosti vrst ptic, ki izhajajo iz modelov napovedi podnebnih sprememb, pa naj bi bile časovno porazdeljene. Zato bi lahko končni učinek začasnih ukrepov, izvedenih z metodami, uporabljenimi pri upravljanju gozda, omogočil nadomestitev prejšnjega pomembnega zmanjšanja številčnega stanja detlov.

126. Kar zadeva malega skovika, naj bi bila izguba razmnoževališč zaradi odstranitve smrek na 5 % območja varljiva. Ta vrsta, ki živi v duplinah, ki so jih izdoblili detli – na splošno veliki detel (*Dendrocopos major*), vrsta, katere številčno stanje je visoko – ne kaže preferenc glede vrste dreves, v katerih se razmnožuje. Poleg tega naj bi se mali skovik pogosto pojavljal v degradiranih okoljih. Njegova prisotnost naj bi bila tako večja v urejenem delu beloveškega gozda kot v rezervatu zunaj gozdarskega okolja, kar naj bi omogočalo doseg cilja PZO iz leta 2015, tudi če bi popis v sezoni 2016 pokazal, da je razširjenost na gozdnogospodarskem območju Browsk neenakomerna glede na drugi dve območji. Podobno je pri koconogem čuku, saj ta vrsta pogosto naseli dupline, ki jih izdolbe črna žolna (*Dryocopus martius*). Morebiten vpliv zaradi odstranjevanja smrek na 5 % območja Natura 2000 Puszcza Białowieska bi se torej lahko štel za neobstoječ za številčno stanje vrst, ki živijo v beloveškem gozdu.

127. Poleg tega po finskih podatkih upravljanje gozda z redčenjem dreves, če delež posekanih dreves dolgoročno ne presega 50 % gozdnega prostora, nima negativnih posledic za te vrste, zaradi povečanja dostopnosti hrane pa celo povzroči rast razmnoževanja. Dalje naj bi se velikost populacij teh vrst povečala in razširila na nova območja. Pozitivni vidiki upravljanja gozda naj bi bili nekateri od vzrokov za ta pojav. Drevesa v biocenozi, med katerimi so votla drevesa, naj bi bila prepuščena biološki smrti. Zato naj bi potencialna gnezdišča malega skovika in koconogega čuka ostala dostopna, še zlasti, ker PZO iz leta 2015 določa ukrepe, pri katerih se „pri posegih v okviru gospodarjenja z gozdom ohranijo vsi bori in jelke z vidnimi duplinami, razen v primeru nevarnosti za ljudi“.

IV. Analiza

128. Po presoji dopustnosti te tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti bom Sodišču predlagal, naj skupaj analizira prvi in drugi očitek Komisije, nato pa skupaj tretji in četrti očitek, ki sta od njiju odvisna.

A. Dopustnost tožbe

129. Republika Poljska v svojih pisnih stališčih izpodbija dopustnost drugega, tretjega in četrtega očitka iz tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti, ker naj bi Komisija v svoji tožbi razširila predmet spora glede na tisti, ki je bil naveden v predhodnem postopku, natančneje v obrazloženem mnenju.

130. Ni sporno, da se je predhodni postopek nanašal samo na en sklep poljskih organov ob predložitvi obrazloženega mnenja, in sicer na prilogo iz leta 2016 v zvezi z gozdnogospodarskimi ukrepi, omejenimi na gozdnogospodarsko območje Białowieża, medtem ko se tožba zaradi neizpolnitve obveznosti nanaša na celotno območje Natura 2000 Puszcza Białowieska ter torej na tri gozdnogospodarska območja, in sicer Białowieża, Browsk in Hajnówka, na katera so bili gozdnogospodarski ukrepi razširjeni s sklepom št. 51 z dne 17. februarja 2017.

131. Vendar je Sodišče že imelo priložnost navesti, da se lahko predmet spora razširi na dejstva, iz katerih izhaja neizpolnitev obveznosti, ki so poznejša od obrazloženega mnenja, če so iste vrste in pomenijo enako ravnanje kot dejstva, na katera se nanaša navedeno mnenje, in je iz tega sklevalo, da je taka tožba dopustna.²⁶

²⁶ Sodbi z dne 4. februarja 1988, Komisija/Italija (113/86, EU:C:1988:59, točka 11), in z dne 9. novembra 2006, Komisija/Združeno kraljestvo (C-236/05, EU:C:2006:707, točka 12).

132. V obravnavanem primeru iz listin iz spisa izhajajo, da so ukrepi, ki so jih poljski organi sprejeli v prilogi iz leta 2016 in sklepu št. 51, iste vrste, ker sta z njimi odobrena sečnja in odstranjevanje dreves, zlasti zaradi boja proti širjenju osmerozobega smrekovega lubadarja, na celotnem območju Natura 2000 Puszcza Białowieska.

133. Zato je treba – čeprav se obrazloženo mnenje z dne 28. aprila 2017 nanaša samo na prilogo iz leta 2016, odobreno 25. marca 2016, v zvezi z gozdnogospodarskimi ukrepi, omejenimi samo na gozdnogospodarsko območje Białowieża – priznati dopustnost tožbe Komisije, ki se nanaša tudi na sklep št. 51 z dne 17. februarja 2017, ker je bilo z njim na drugi gozdnogospodarski območji, in sicer Browsk in Hajnówka, razširjeno izvajanje ukrepov, ki so iste vrste in pomenijo enako ravnanje.²⁷

B. Utemeljenost tožbe

134. Najprej je treba poudariti, da se razprava ne more nanašati na prvotni ali naravni značaj gozdov območja Natura 2000 Puszcza Białowieska, ker ni sporno, da je bilo območje Natura 2000 Puszcza Białowieska na predlog Republike Poljske uvrščeno med OPS na podlagi direktive o habitatih²⁸ s Sklepom 2008/25, ki ga je Komisija sprejela 13. novembra 2007, in da predstavlja tudi POO za ptice, določeno v skladu z direktivo o pticah. Poleg tega je Republika Poljska uradne količinske podatke, ki se uporabljajo kot referenčni podatki v razpravi o habitatih in vrstah, ki so na teh območjih, predložila na standardnem obrazcu. Tako se direktiva o habitatih in direktiva o pticah uporabljata za ta spor, ne glede na opredelitev gozdov območja Natura 2000 Puszcza Białowieska, in pomenita obvezni okvir za upravljanje gozda na tem območju.

135. S to tožbo ima Sodišče znova priložnost, da natančneje opredeli, katere obveznosti izhajajo iz teh direktiv, in natančneje, ali načrti ali projekti spadajo na področje uporabe člena 6(1) ali člena 6(3) direktive o habitatih.

1. Prvi in drugi očitki

136. Komisija v prvem in drugem očitku trdi, da Republika Poljska ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(1) in (3) direktive o habitatih ter člena 4(1) in (2) direktive o pticah.

137. Sodišče se mora za presojo utemeljenosti teh dveh očitkov izreči o tem, ali zadevni gozdnogospodarski ukrepi spadajo na področje uporabe člena 6(1) direktive o habitatih ali člena 6(3) te direktive ter ali je tožena stranka s sprejetjem in izvajanjem gozdnogospodarskih ukrepov iz spornih sklepov dejansko določila ohranitvene ukrepe, predpisane v členu 6(1) direktive o habitatih in členu 4(1) in (2) direktive o pticah.

138. Republika Poljska je namreč najprej trdila, da ukrepi iz priloge iz leta 2016 in sklepa št. 51 pomenijo ohranitvene ukrepe v smislu člena 6(1) direktive o habitatih, potem pa je ugotovila tudi, zdi se, da podredno, da lahko ti ukrepi spadajo na področje uporabe odstavka 3 navedenega člena.

139. Vendar izbira opredelitve spornih sklepov izključuje to drugo ugotovitev. Člen 6(1) direktive o habitatih namreč določa, da države članice določijo potrebne ohranitvene ukrepe za posebna ohranitvena območja, odstavek 3 navedene določbe pa določa pogoje za načrte ali projekte, ki niso neposredno povezani z upravljanjem varovanih območij ali zanj potrebni, vendar lahko sami ali v povezavi z drugimi načrti in projekti pomembno vplivajo na ta območja. Poleg tega je Sodišče že imelo priložnost, da se izreče o področju uporabe teh določb.

²⁷ Glej po analogiji sodbo z dne 5. aprila 2017, Komisija/Bolgarija (C-488/15, EU:C:2017:267, točka 46).

²⁸ Glej zlasti uvodne izjave 1, 8 in 9 ter prilogo k temu sklepu (str. 645), s katerim je temu območju dodeljena oznaka OPS PLC200004 Puszcza Białowieska.

140. Najprej je treba torej spomniti, da je v skladu s členom 1(e) direktive o habitatih stanje ohranjenosti naravnega habitata ugodno, zlasti če so njegovo naravno območje razširjenosti in površine, ki jih na tem območju pokriva, stabilne ali se povečujejo in če obstajajo in bodo v predvidljivi prihodnosti verjetno še obstajale posebna struktura in funkcije, potrebne za njegovo dolgoročno ohranitev. V tem kontekstu je tako Sodišče presodilo, da je namen določb direktive o habitatih, da države članice sprejmejo primerne varstvene ukrepe za ohranitev ekoloških značilnosti območij, ki zajemajo ta naravni habitatni tip.²⁹ Kar zadeva natančneje člen 6 navedene direktive, je Sodišče ob odsotnosti podrobnih predpisov v navedeni določbi presodilo, da ta državam članicam nalaga vrsto specifičnih obveznosti in postopkov za zagotovitev vzdrževanja ali po potrebi obnovitve ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in zlasti posebnih ohranitvenih območij.³⁰

141. Sodišče je navedlo tudi, da je treba določbe člena 6 navedene direktive razlagati kot usklajeno celoto ob upoštevanju tam navedenih ciljev ohranitve, pri čemer je namen odstavkov 2 in 3 navedenega člena zagotovitev enake ravni varstva naravnih habitatov in habitatov vrst, medtem ko je odstavek 4 navedenega člena le določba o izjemi od odstavka 3.³¹

142. Ukrepe, določene v prilogi iz leta 2016 in sklepu št. 51, ki vključujejo zlasti sečnjo in odstranjanje odmrlih ali odmirajočih dreves, je torej treba opredeliti glede na ta načela.

143. V zvezi s tem je treba opozoriti, prvič, da ni sporno, da so gozdnogospodarska območja, na katera se navedeni ukrepi nanašajo, posebna ohranitvena območja in OPS, ki jih je določila Republika Poljska in na katerih je treba uporabljati potrebne ukrepe za vzdrževanje ali obnovitev ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in/ali populacij vrst, za katere je bilo območje določeno, v smislu direktive o habitatih.³²

144. Drugič, prav tako ni sporno, da je bila z zadevnimi ukrepi povzročena izguba dela gozdnih sestojev.³³ Iz tega sledi, da ti ukrepi že po svoji naravi ne morejo biti ukrepi, s katerimi se zagotavlja ohranitev zadevnega območja Natura 2000. Vendar Republika Poljska poudarja posebne okoliščine, in sicer širjenje osmerozobega smrekovega lubadarja brez primere, ki škodi celovitosti tega območja Natura 2000, s katerimi utemeljuje odločitve, sprejete od leta 2016.

145. Iz besedila tožbe izhaja, da obstaja znanstvena polemika o vprašanju, ali tako sprejeti ukrepi, po eni strani, vplivajo na širjenje osmerozobega smrekovega lubadarja in, po drugi strani, pomenijo način za ustrezno ohranjanje zaščitenih habitatov. V zvezi s tem je treba poudariti, da sanacijski program z dne 25. marca 2016 z naslovom „program za beloveški gozd kot Unescovo kulturno in naravno dediščino ter kot območje iz mreže Natura 2000“ izrecno omenja različna mnenja o tem.

146. Poleg tega so poljski organi sicer sprejeli PZO iz leta 2015, ki predpisuje potrebne ukrepe za ohranitev območja Natura 2000 Puszcza Białowieska, vendar iz listin iz spisa izhaja, da v nasprotju s trditvami Republike Poljske priloga iz leta 2016 ne more pomeniti konkretnega izvajanja PZO, saj določa ukrepe, ki jih navedeni PZO šteje za potencialne nevarnosti za ohranitev zaščitenih habitatov in vrst. Iz stališč Komisije, ki jih Republika Poljska v tej točki ne izpodbija, namreč izhaja, da širjenje osmerozobega smrekovega lubadarja ni bilo opredeljeno kot obstoječa ali potencialna nevarnost za

29 Sodbi z dne 11. aprila 2013, Sweetman in drugi (C-258/11, EU:C:2013:220, točki 37 in 38), in z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točki 35 in 36).

30 Sodbi z dne 11. aprila 2013, Sweetman in drugi (C-258/11, EU:C:2013:220, točka 36), in z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 31).

31 Sodba z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 32 in navedena sodna praksa).

32 Glej opredelitvi iz člena 1(k) in (l) navedene direktive.

33 Glej točko 52 teh sklepnih predlogov.

vzdrževanje ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in habitatov živalskih vrst in ptic iz priloge 3 k PZO, medtem ko je odstranjevanje smrek, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar, v tej prilogi izrecno navedeno kot potencialna nevarnost za vzdrževanje ugodnega stanja ohranjenosti habitatov in zlasti za zaščito malega skovika, koconovega čuka in triprstega detla.

147. Tako ukrepov, ki izhajajo iz priloge iz leta 2016 in sklepa št. 51, ni mogoče analizirati kot take, s katerimi se izvaja PZO iz leta 2015. Paradokсно je lahko njihova potencialna posledica celo ta, da temu odvzamejo polni učinek ali da poljskim organom omogočijo, da kršijo njegove določbe.³⁴

148. Iz tega izhaja, da se taki ukrepi nikakor ne morejo šteti za ohranitvene ukrepe v smislu člena 6(1) direktive o habitatih. To pomeni, da Republika Poljska ni izvedla potrebnih ukrepov za ohranitev območja Natura 2000 Puszcza Białowiecka po sprejetju PZO iz leta 2015. V teh okoliščinah je treba Sodišču predlagati, naj ugotovi, da Republika Poljska ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(1) direktive o habitatih ter člena 4(1) in (2) direktive o pticah, in zato razsodi, da je drugi očitke Komisije utemeljen.

149. Sodišče bi moralo kljub temu proučiti prvi očitke Komisije, ker Republika Poljska trdi tudi, da gozdnogospodarski ukrepi iz priloge iz leta 2016 pomenijo načrte ali projekte v smislu člena 6(3) direktive o habitatih, za katerih sprejetje je leta 2015 presodila posledice teh ukrepov za okolje.

150. Za določitev, ali so bili ukrepi iz priloge iz leta 2016 in sklepa št. 51 sprejeti in izvedeni v skladu z zahtevami iz člena 6(3) direktive o habitatih, je primerno spomniti, prvič, da navedena določba določa postopek presoje, katerega namen je s predhodnim nadzorom zagotoviti, da se načrt ali projekt, ki ni neposredno povezan z upravljanjem zadevnega območja ali zanj potreben, vendar lahko nanj pomembno vpliva, odobri, le če ne škoduje celovitosti tega območja.³⁵

151. Drugič, kot je poudarilo Sodišče, navedena določba določa dve fazi. Prva od držav članic zahteva, da opravijo ustrezno presojo posledic načrta ali projekta na zavarovano območje, če lahko zadevni načrt oziroma projekt pomembno vpliva na zadevno območje.³⁶ Natančneje, če lahko načrt ali projekt, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben, škoduje ciljem ohranjanja tega območja, ga je treba šteti za tak, da lahko pomembno vpliva na to območje. Presojo tega tveganja je treba izvesti zlasti glede na značilnosti in posebne okoljske razmere zadevnega območja.³⁷

152. Druga faza, in sicer iz drugega stavka člena 6(3) direktive o habitatih, ki sledi ustrezni presoji, opisani v prejšnji točki teh sklepnih predlogov, omejuje izdajo soglasja k takemu načrtu ali projektu s pogojem, da ta načrt ali projekt ne škoduje celovitosti zadevnega območja, ob upoštevanju določb odstavka 4 tega člena.³⁸

153. Sodišče je tako presodilo, da je treba sklepati, da neškodovanje celovitosti območja kot naravnega habitata v smislu člena 6(3), drugi stavek, navedene direktive zahteva vzdrževanje ugodnega stanja ohranjenosti tega območja, kar pomeni trajno ohranitev značilnosti, ki opredeljujejo zadevno območje in so povezane s prisotnostjo naravnega habitatnega tipa, pri čemer je cilj ohranitve tega tipa upravičil uvrstitev tega območja na seznam OPS v smislu navedene direktive.³⁹

34 Mogoče je celo navesti, da bi priznanje skladnosti ukrepov, ki izhajajo iz priloge iz leta 2016 in sklepa št. 51, s PZO iz leta 2015 pomenilo dopustitev, da lahko poljski organi ta PZO spremenijo, ne da bi upoštevali cilje ohranjanja, ki bi jih tak akt moral običajno izpolnjevati.

35 Sodbi z dne 11. aprila 2013, Sweetman in drugi (C-258/11, EU:C:2013:220, točka 28), in z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 43).

36 Sodbi z dne 11. aprila 2013, Sweetman in drugi (C-258/11, EU:C:2013:220, točka 29), in z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 44).

37 Sodbi z dne 15. maja 2014, Briels in drugi (C-521/12, EU:C:2014:330, točka 20), in z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 45).

38 Sodba z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 46).

39 Sodbi z dne 11. aprila 2013, Sweetman in drugi (C-258/11, EU:C:2013:220, točka 39), in z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 47).

154. Poleg tega je treba opozoriti, da je Sodišče razsodilo, da presoja, opravljena na podlagi člena 6(3) direktive o habitatih, ne sme biti pomanjkljiva in mora obsegati celovite, natančne in dokončne ugotovitve ter sklepe, ki lahko odstranijo vsak razumen znanstveni dvom o učinkih del, ki so bila predvidena na zadevnem varovanem območju.⁴⁰ Razsojeno je bilo tudi, da ta ustrezna presoja posledic načrta ali projekta na zadevno območje pomeni, da je treba – upoštevajoč najboljša znanstvena dognanja na tem področju – identificirati vse vidike zadevnega načrta ali projekta, ki lahko sami ali skupaj z drugimi načrti ali projekti vplivajo na cilje ohranjanja tega območja.⁴¹

155. Sodišče je poudarilo tudi, da se morebitni pozitivni učinki prihodnjega razvoja novega habitata, s katerim se želi izravnati izguba kakovostne površine istega habitatnega tipa na varovanem območju, načeloma le težko predvidijo z gotovostjo in so ti vsekakor vidni šele čez nekaj let.⁴²

156. Zato je treba glede na navedeno sodno prakso proučiti, ali so dejstva, ki utemeljujejo tožbo, dovolj podprta. Po mojem mnenju iz preproste proučitve časovnega zaporedja spornih sklepov in skladnosti predloženih dokazil izhaja, da se presoja, določena v členu 6(3) direktive o habitatih, ni mogla opraviti.

157. Prvič, iz listin iz spisa izhaja, da so poljski organi malo pred sprejetjem priloge iz leta 2016, ki spreminja GGN iz leta 2012, sprejeli PZO iz leta 2015, iz katerega izhaja, da sečnja in odstranjevanje dreves, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar, pomenita potencialno nevarnost za ohranitev zadevnega območja Natura 2000.

158. Iz razprav na obravnavi izhaja, da je treba najti določeno ravnotežje med ukrepi aktivnega gospodarjenja in ukrepi pasivnega gospodarjenja za boj proti širjenju osmerozobega smrekovega lubadarja, da bi se izpolnili cilji ohranjanja iz direktive o habitatih in direktive o pticah, vendar te vzpostavitev ravnotežja nikakor ni med določbami sklepa št. 51, saj ta dovoljuje izvajanje ukrepov sečnje in odstranjevanja gozdnih sestojev brez omejitve.

159. Še več, iz elementov, ki jih je sporočila Republika Poljska, izhaja, da so poljski organi na isti dan, ko je bila sprejeta priloga iz leta 2016, sprejeli tudi sanacijski program z naslovom „program za beloveški gozd kot Unescovo kulturno in naravno dediščino ter kot območje iz mreže Natura 2000“, katerega bistveni namen je bil, kot je bilo potrjeno na obravnavi, za prihodnost oceniti posledice sprejetih ukrepov za ohranitev območja, zlasti z vzpostavitvijo referenčnih območij, na katerih se ne sme izvajati noben gozdnogospodarski ukrep.

160. Drugič, Republika Poljska je v svojih pisnih stališčih in na obravnavi trdila, da je za širjenje osmerozobega smrekovega lubadarja med letoma 2012 in 2015 krivo zmanjšanje količin za izkoriščanje, določeno ob sprejetju GGN iz leta 2012, vendar iz elementov iz spisa izhaja, da so bile količine izkoriščanja, ugotovljene med letoma 2012 in 2015, enake kot tiste v prejšnjih letih in da je prostornina lesa, odvzetega iz območja Białowieża, v tem obdobju v resnici ostala stabilna. Tako ni mogoče upravičeno trditi, da je bilo za širjenje osmerozobega smrekovega lubadarja krivo zmanjšanje količine izkoriščanja lesa med letoma 2012 in 2015.

161. Tretjič, čeprav poljski organi trdijo, da so opravili ustrezno presojo posledic priloge iz leta 2016 za celovitost območja Natura 2000 Puszcza Białowieska v skladu z določbami člena 6(3) direktive o habitatih, iz listin iz spisa izhaja, da je bila ta presoja dejansko opravljena leta 2015, vendar se je nanašala samo na ukrepe, določene v prilogi iz leta 2016 samo v zvezi z gozdnogospodarskim območjem Białowieża, in ne na tiste iz sklepa št. 51, sprejetega 17. februarja 2017 za geografsko in količinsko razširitev ukrepov sečnje in odstranjevanja dreves na celotno površino treh gozdnogospodarskih območij beloveškega gozda. Zato je treba ugotoviti, da posledice

40 Sodbe z dne 24. novembra 2011, Komisija/Španija (C-404/09, EU:C:2011:768, točka 100), z dne 11. aprila 2013, Sweetman in drugi (C-258/11, EU:C:2013:220, točka 44), in z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 50 in navedena sodna praksa).

41 Sodba z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 51 in navedena sodna praksa).

42 Sodba z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 52 in navedena sodna praksa).

gozdnogospodarskih ukrepov, sprejetih s sklepom št. 51, za ohranitev in celovitost območja Natura 2000 Puszcza Białowiecka v celoti niso bili predmet nobene presoje. Prav tako iz listin iz spisa nikakor ne izhaja, da bi poljski organi predvideli in ocenili morebitne kumulativne učinke priloge iz leta 2016 in sklepa št. 51.⁴³

162. Poleg tega iz besedila te presoje posledic priloge iz leta 2016 za celovitost območja Natura 2000 Puszcza Białowiecka izhaja, da je bila opravljena na podlagi podatkov iz leta 2012 in ne na podlagi podatkov, posodobljenih v letu 2015, kot zahtevajo določbe člena 6(3) direktive o habitatih, kakor jih razlaga Sodišče.⁴⁴ V točki 4.2 navedene listine je namreč navedeno, da „[d]oločb v zvezi s posledicami za območje Natura 2000, navedenih v ‚presoji vplivov na okolje‘ za leta od 2012 do 2021, načeloma ni treba posodobiti. Vendar je treba poudariti, da se bodo ukrepi v glavnem nanašali na degradirane gozdne sestoje“.

163. Nazadnje iz pisnih stališč Republike Poljske izhaja, da je popis biotske raznovrstnosti na območju Natura 2000 Puszcza Białowiecka v času, ko je bil sprejet zadnji sporni sklep in ko je potekal predhodni postopek, še vedno potekal.

164. Glede na vse te elemente ni mogoče šteti, da so se poljski organi prepričali, pa čeprav na dan odobritve priloge iz leta 2016, da ukrepi, ki jih ta vsebuje, ne bodo imeli posledic za celovitost zadevnega območja Natura 2000, kar zadostuje za ugotovitev, da je prvi očitek utemeljen.

165. Kljub temu bom navedel, zakaj je poleg tega po mojem mnenju utemeljeno, da se zavrnejo tudi druge trditve Republike Poljske. Spomniti je namreč treba, prvič, da je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča presoje posledic načrtov ali projektov za celovitost zadevnih območij opraviti glede na najboljša znanstvena dognanja, ki so na voljo v času sprejetja sklepa.⁴⁵ Iz listin iz spisa in iz razprav na obravnavi pa izhaja, da je na dan sprejetja spornih sklepov obstajala znanstvena polemika o vprašanju najustreznejših metod za zaustavitev širjenja osmerozobega smrekovega lubadarja. Poleg tega je treba opozoriti, da se je ta razlika v znanstvenih mnenjih nanašala tudi na možnost boja proti širjenju osmerozobega smrekovega lubadarja⁴⁶ in da gre v skladu z nekaterimi mnenji za naravni cikel, ki ustreza obdobjem dogajanjem, značilnim za območje, ki je bilo uvrščeno na seznam OPS in POO z utemeljitvijo, da je cilj njegova ohranitev.

166. Tudi iz teh razlogov ni mogoče upravičeno trditi, da presoja posledic za okolje, opravljena pred sprejetjem spornih ukrepov, ustreza zahtevam iz člena 6(3) direktive o habitatih, kakor jih razlaga Sodišče.

167. Drugič, Sodišče je presodilo, da člen 6(3) navedene direktive vključuje previdnostno načelo in omogoča, da se učinkovito preprečijo škodljivi vplivi načrtov ali projektov, ki jih predvidijo pristojni organi za odobritev izvajanja ukrepov, ki jih vsebujejo, na celovitost varovanih območij. Sodišče je v zvezi s tem presodilo, da manj strogo merilo za izdajo soglasja, kot je to iz te določbe, ne bi moglo tako učinkovito zagotoviti uresničitve cilja varstva območij, h kateremu stremi navedena določba.⁴⁷ Uporaba tega načela v okviru izvajanja člena 6(3) navedene direktive od pristojnega organa zahteva, da

43 Za ponazoritev te zahteve glej sodbo z dne 26. aprila 2017, Komisija/Nemčija (C-142/16, EU:C:2017:301, točki 61 in 62).

44 Glej sodbo z dne 26. aprila 2017, Komisija/Nemčija (C-142/16, EU:C:2017:301, točka 42).

45 Sodba z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 51 in navedena sodna praksa).

46 Glej v tem smislu zlasti sanacijski program z naslovom „program za beloveški gozd kot Unescovo kulturno in naravno dediščino ter kot območje iz mreže Natura 2000“, ki sta ga 25. marca 2016 izdala minister za okolje in generalni direktor urada za gozdove.

47 Sodbi z dne 11. aprila 2013, Sweetman in drugi (C-258/11, EU:C:2013:220, točke od 41 do 43 in navedena sodna praksa), in z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 53 in navedena sodna praksa).

presodi posledice projekta za zadevno območje glede na cilje ohranjanja in ob upoštevanju varstvenih ukrepov, ki jih vsebuje navedeni projekt, s katerimi se želi izogniti ali zmanjšati morebitne škodljive učinke, ki se neposredno povzročijo na tem območju, da bi se zagotovilo, da ta projekt ne škodi celovitosti tega območja.⁴⁸

168. V obravnavanem primeru te presoje ni bilo mogoče dokončati glede na obstoječo znanstveno polemiko, ukrepe popisa, ki je še vedno potekal na dan sprejetja sklepov, in predmet sklepa št. 52, ki je bil vzpostavitev referenčnih površin s ciljem – glede na ustna stališča Republike Poljske, navedena na obravnavi – da se oceni razvoj značilnosti območja Natura 2000 Puszcza Białowieska, na katerem ni nobenega človekovega posega.

169. Ker v času sprejetja spornih sklepov realnost in resnost potencialnih tveganj škodovanja ohranitvi in celovitosti zadevnega območja Natura 2000 nista bili v celoti opredeljeni, ocenjeni in po potrebi odpravljeni, poljski organi niso mogli sprejeti priloge iz leta 2016 niti sklepa št. 51, ne da bi kršili tudi previdnostno načelo.

170. Tretjič, v zvezi s členom 6(4) direktive o habitatih, na katerega se sklicuje Republika Poljska iz razlogov javne varnosti, iz katerih naj bi bilo treba sprejeti sporne sklepe, je treba opozoriti, da je treba to določbo kot odstopanje razlagati ozko in se lahko uporabi šele po tem, ko so bile posledice načrta ali projekta analizirane v skladu z določbami odstavka 3 navedenega člena.⁴⁹

171. Za določitev narave morebitnih izravnalnih ukrepov je treba namreč škodo na zadevnem območju opredeliti zelo natančno. Poznavanje posledic načrta ali projekta glede na cilje ohranjanja zadevnega območja je nujna predpostavka za uporabo člena 6(4) direktive o habitatih, ker se ob neobstoju teh elementov ne sme presojati noben pogoj za uporabo te določbe o odstopanju. Presoja morebitnih nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa in presoja obstoja manj škodljivih ustreznih rešitev zahtevata uravnoteženje glede na škodo, ki jo za to območje pomeni zadevni načrt ali projekt.⁵⁰

172. Tako zadevna država članica v skladu s členom 6(4) direktive o habitatih – če je treba kljub negativnim ugotovitvam iz presoje, opravljene v skladu s členom 6(3), prvi stavek, te direktive, izvesti načrt ali projekt iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa, vključno socialnih ali gospodarskih, in če ni drugih ustreznih rešitev – izvede vse izravnalne ukrepe, potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti območja Natura 2000. Zato lahko pristojni organi v takih okoliščinah soglasje v skladu s členom 6(4) navedene direktive podajo, le če so izpolnjeni pogoji iz te določbe.⁵¹

173. V obravnavanem primeru iz zgornjih ugotovitev o nespoštovanju predhodne faze presoje na podlagi določb člena 6(3) direktive o habitatih in iz neobstoja drugih posebnih listin v spisu izhaja, da poljski organi niso presodili uporabe alternativnih ali izravnalnih ukrepov⁵² za gozdnogospodarske ukrepe, ki so bili sprejeti in izvedeni na podlagi priloge iz leta 2016 in sklepa št. 51. Zato je mogoče ugotoviti tudi, da so se poljski organi sicer sklicevali na razloge javne varnosti, da bi utemeljili sprejetje in izvajanje spornih ukrepov, katerih negativne posledice so zato implicitno dopuščene, vendar niso upoštevali določb o odstopanju iz člena 6(4) direktive o habitatih.

48 Sodbe z dne 15. maja 2014, Briels in drugi (C-521/12, EU:C:2014:330, točka 28), z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 54), in z dne 26. aprila 2017, Komisija/Nemčija (C-142/16, EU:C:2017:301, točka 34).

49 Sodbi z dne 15. maja 2014, Briels in drugi (C-521/12, EU:C:2014:330, točka 35), in z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 60 in navedena sodna praksa).

50 Sodbi z dne 11. septembra 2012, Nomarchiaki Aftodioikisi Aitolokarnanias in drugi (C-43/10, EU:C:2012:560, točki 114 in 115), in z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 61 in navedena sodna praksa).

51 Sodbi z dne 15. maja 2014, Briels in drugi (C-521/12, EU:C:2014:330, točka 37), in z dne 21. julija 2016, Orleans in drugi (C-387/15 in C-388/15, EU:C:2016:583, točka 63).

52 Razen namestitve feromonskih vab, katerih neučinkovitost je bila poudarjena.

174. Iz vseh navedenih razlogov je treba Sodišču predlagati, naj rzsodi, da je prvi očitok Komisije utemeljen, in prav tako drugi očitok, ker poljski organi s tem, da niso upoštevali določb člena 6(3) direktive o habitatih in da so izvajali tako določene ukrepe, ki ne morejo pomeniti načrta za ohranitev v smislu člena 6(1) navedene direktive, niso izpolnili obveznosti, ki izhajajo iz navedenih določb in iz člena 4(1) in (2) direktive o pticah.

2. Tretji in četrti očitok

175. Komisija s tretjim in četrtim očitkom trdi, da Republika Poljska prav tako ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 12(1)(a) in (d) direktive o habitatih in člena 5(b) in (d) direktive o pticah, zaradi česar se bo Sodišče moralo vprašati, ali lahko sporni gozdnogospodarski ukrepi poškodujejo ali uničijo razmnoževališča vrst lesnih hroščev in prostoživečih ptic, zaščiteneh z navedenima direktivama.

176. Na podlagi navedenih ugotovitev in razmislekov v zvezi s prvim in drugim očitkom ugotavljam, da lahko zadevni gozdnogospodarski ukrepi vsekakor povzročijo poslabšanje stanja razmnoževališč zaščiteneh vrst, ki živijo na območju Natura 2000 Puszcza Białowieska.

177. Zato Sodišču predlagam, naj rzsodi, da sta tretji in četrti očitok Komisije utemeljena.

178. Zato na podlagi vsega navedenega Sodišču predlagam, naj ugotovi, da Republika Poljska s tem, da je sprejela in izvedla gozdnogospodarske ukrepe iz priloge iz leta 2016 in sklepa št. 51, ne da bi se prepričala, da ti ukrepi ne škodujejo celovitosti območja Natura 2000 Puszcza Białowieska, in s tem, da ni zagotovila ohranitve in varstva zaščiteneh habitatov in vrst, navedenih v tožbi Komisije, zaradi katerih je bilo to območje določeno kot območje, pomembno za Skupnost, in POO, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(1) in (3) in člena 12(1)(a) in (d) direktive o habitatih ter člena 4(1) in (2) in člena 5(b) in (d) direktive o pticah.

V. Stroški

179. V skladu s členom 138(1) Poslovnika Sodišča se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Ker je Komisija predlagala, naj se plačilo stroškov naloži Republik Poljski, in ker ta ni uspela, ji je treba naložiti plačilo stroškov.

VI. Predlog

180. Na podlagi navedenega Sodišču predlagam, naj odloči tako:

1. Republika Poljska s tem, da je sprejela in izvedla gozdnogospodarske ukrepe iz priloge h gozdnogospodarskemu načrtu za gozdnogospodarsko območje Białowieża z dne 9. oktobra 2012, ki jo je 25. marca 2016 odobril Minister Środowiska (minister za okolje, Poljska), in sklepa št. 51 Dyrektor Generalny Lasów Państwowych (generalni direktor urada za gozdove, Poljska) z dne 17. februarja 2017 o sečnji dreves, ki jih je napadel osmerozobi smrekov lubadar, in o spravi dreves, ki pomenijo grožnjo za javno varnost in nevarnost požara, iz vseh starostnih skupin gozdnih sestojev na gozdnogospodarskih območjih Białowieża, Browsk in Hajnówka, ne da bi se prepričala, da ti ukrepi ne škodujejo celovitosti območja Natura 2000 PLC200004 Puszcza Białowieska (Poljska), in s tem, da ni zagotovila ohranitve in varstva zaščiteneh habitatov in vrst, navedenih v tožbi Komisije, zaradi katerih je bilo to območje določeno kot območje, pomembno za Skupnost, in posebno ohranitveno območje, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(1) in (3) in člena 12(1)(a) in (d) Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst ter člena 4(1) in (2) in člena 5(b) in (d) Direktive 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic.

2. Republiki Poljski se naloži plačilo stroškov.